

Riksdagens protokoll

2004/05:116

Måndagen den 9 maj

Kl. 12.00 – 15.02

Protokoll
2004/05:116

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollen för den 25, 26, 27, 28 och 29 april.

2 § Anmälan om kompletteringsval till utrikesutskottet

Tredje vice talmannen meddelade att Folkpartiet liberalernas riksdagsgrupp anmält Rocio Fernández som suppleant i utrikesutskottet under Cecilia Wigströms ledighet.

Tredje vice talmannen förklarade vald *under tiden den 9 maj–10 juni* till

suppleant i utrikesutskottet
Rocio Fernández (fp)

3 § Meddelande om frågestund

Tredje vice talmannen meddelade att vid frågestunden *torsdagen den 12 maj kl. 14.00* skulle följande statsråd närvara:

Samhällsbyggnadsminister Mona Sahlin, statsrådet Ylva Johansson, jordbruksminister Ann-Christin Nykvist, finansminister Pär Nuder och statsrådet Ibrahim Baylan.

4 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2004/05:523

Till riksdagen

Interpellation 2004/05:523 av Stefan Hagfeldt (m) om Norrköpingspaketet

Interpellationen kommer att besvaras den 10 maj 2005.

Prot. 2004/05:116
9 maj

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor.
Stockholm den 27 april 2005
Näringsdepartementet
Ulrica Messing
Enligt uppdrag
Fredrik Ahlén
Departementsråd

Interpellation 2004/05:544

Till riksdagen

Interpellation 2004/05:544 av Helena Bargholtz (fp) om snusets hälso-
risker

Interpellationen kommer att besvaras onsdagen den 8 juni 2005.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 22 april 2005

Socialdepartementet
Morgan Johansson
Enligt uppdrag
Erna Zelmin
Expeditions- och rättschef

Interpellation 2004/05:554

Till riksdagen

Interpellation 2004/05:554 av Hans Backman (fp) om åtgärds paketet
för södra Norrlandskusten

Interpellationen kommer att besvaras den 7 juni 2005.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor.

Stockholm den 3 maj 2005

Näringsdepartementet
Ulrica Messing
Enligt uppdrag
Fredrik Ahlén
Departementsråd

Interpellation 2004/05:555

Till riksdagen

Interpellation 2004/05:555 av Lars Tysklind (fp) om fastighetsbe-
skattningen

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 24 maj 2005.

Skälet till dröjsmålet är utlandsresor.

Finansdepartementet
Pär Nuder
Enligt uppdrag
Lilian Wiklund
Expeditions- och rättschef

Anf. 1 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Ragnwi Marcelind har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta dels för att kommunala bostadsföretags byggande av bostadsrätter eller småhus med äganderätt inte ska sätta konkurrensen på bostadshyresmarknaden ur spel, dels för att förhindra negativa effekter på hyres-sättningssystemet till följd av kommunala bostadsföretags byggande av bostadsrätter eller småhus med äganderätt.

Det förhållande som Ragnwi Marcelind tar upp inrymmer flera olika dimensioner. En är den kommunala självbestämmanderätten. En annan är kommunernas ansvar för bostadsförsörjningen. Kommunala bostadsföretag som bidrar till en väl fungerande hyresmarknad är ett viktigt instrument för många kommuner. Samtidigt behöver inte detta vara det enda verktyget för att främja en väl fungerande bostadsförsörjning i en kommun.

Det kan finnas olika komplikationer med att låta de kommunala bostadsföretagen vara det instrument som ska svara även för andra boendalternativ än hyresbostäder. Man skulle därför kunna fråga sig om inte kommunerna bör renodla sina olika verktyg och låta bostadsföretagen ägna sig åt hyresbostadsmarknaden och – om det bedöms som angeläget för kommunen av bostadsförsörjningsskäl – bilda andra företag som kompletterande redskap.

I huvudsak är dock detta en fråga för kommunerna själva. Samtidigt har regeringen ett intresse av att hyresbostadsmarknaden fungerar. Jag har tidigare i ett svar på en fråga från Marietta de Pourbaix-Lundin angett att regeringen mot bakgrund av allmännyttans centrala roll för bostadspolitiken har för avsikt att göra en översyn av bland annat vilka stödformer till bostadssektorn som är tillåtna. I dag lämnas dock inga särskilda statliga stöd till de kommunala bostadsföretagen.

Anf. 2 RAGNWI MARCELIND (kd):

Fru talman! Jag tackar för interpellationssvaret. Bakgrunden till min interpellation är det faktum att de kommunala bostadsbolagen runt om i landet nu satsar på att bygga småhus och lägenheter för att sälja dessa i Gävle, Enköping och Landskrona. Som svar på min fråga om kommunallagen tillåter detta säger samhällsbyggnadsministern att detta förhållande inrymmer flera dimensioner: den kommunala självbestämmanderätten, kommunernas ansvar för bostadsförsörjningen samt att bostadsföretag som bidrar till en väl fungerande bostadsmarknad är ett viktigt instrument.

Jag känner att jag måste få ett förtydligande av detta svar. Menar samhällsbyggnadsministern att kommunala bostadsbolag med hyresrätter nu ska få samhällsbyggnadsministerns politiska gillande – kanske till och med för att börja spekulationsbygga bostadsrätter och småhus och dessutom göra detta med skattebetalarnas pengar i ryggen? Vad menar samhällsbyggnadsministern med att detta inte behöver vara det enda verktyget? Var det verkligen detta som var meningen när riksdagen spikade reglerna för dessa bolag? Visserligen pratar vi om Allbolagen, men ministern kan väl inte mena att det politiska målet för Socialdemokraterna

Svar på
interpellationer

är att alla ska bo i dessa bolags fastigheter eller att det bara ska vara de kommunala bostadsföretagen som bygger?

Vad vi behöver är en väl fungerande bostadsmarknad. En sådan saknas i dag på grund av alla statliga regleringar och krav. Det skulle bli fullständigt förödande för små och medelstora fastighetsbolag om kommunerna tilläts konkurrera med dessa småföretag även när det gäller ägarlägenheter i form av bostadsrätter och radhus med äganderätt. Att de här småföretagen inte bygger i den utsträckning som man kanske skulle önska i dag beror ju på det systemfel som kännetecknar hela bostadsmarknaden. Är det något som ska åtgärdas handlar det om att rätta till de här systemfelen och inte förtränga dem och öppna upp för att de kommunala bostadsbolagen ska börja konkurrera på den här marknaden.

Vi vet också att hyressättningssystemet utdömts av de flesta. Nu får folk köpa, köa eller mygla till sig lägenheter. I nästa mening säger samhällsbyggnadsministern att det kan finnas komplikationer med att låta de kommunala bostadsföretagen vara det instrument som ska svara även för andra boendeanternativ än hyresbostäder. Vad menar samhällsbyggnadsministern med detta? Menar samhällsbyggnadsministern att hon kommer att ge de privata företagen bättre spelregler eller vill samhällsbyggnadsministern förändra hyressättningssystemet? Det vore väldigt intressant att få svar på det här.

I dag hade jag kontakt med en företagare i Enköping som heter Hans-Olof Lund, Byggnadsfirma Lund AB. Han bekräftade den bild som jag har försökt att återge i min fråga till samhällsbyggnadsministern och att det är viktigt att ta tag i detta. Sist i svaret säger samhällsbyggnadsministern att i dag lämnas inga särskilda statliga stöd till de kommunala bostadsföretagen. Det är ju helt fel. Om man tittar på vad SBN, Statens bostadsnämnd, ger, ett stöd för omstrukturering av kommunala bostadsföretag, är det inte mindre än nästan 153 miljoner. Den här byggherren berättade i dag att till exempel Kungsör i förra veckan fick 78 miljoner från SBN. Är inte detta ett problem, samhällsbyggnadsministern, om vi dessutom ska ge klartecken för de kommunala bostadsbolagen att börja bygga och konkurrera ut de redan väldigt hårt utsatta privata byggherrarna?

Anf. 3 NINA LUNDSTRÖM (fp):

Fru talman! Interpellanten påvisar här verkligen komplexiteten på bostadsmarknaden. Jag menar också att det självfallet finns en dimension med kommunalt självstyre och ansvar för bostadsförsörjningen från kommunernas sida. Men precis som interpellanten, Ragnwi Marcelind, har varit inne på vill jag också betona att det finns ett regelverk från riksdagens sida som i mycket hög grad påverkar aktörerna på bostadsmarknaden oavsett om det är de kommunala bostadsföretagen eller om det är de privata aktörerna.

I statsrådets svar hänvisar hon till ett svar som hon har givit till Marietta de Pourbaix-Lundin. Jag har också ställt samma fråga och fått ett svar från statsrådet. Jag kan konstatera att debatten som har varit de senaste månaderna också har berört just effekterna av hur stöden till kommunala bostadsföretag kan tänkas påverka de privata aktörerna eftersom de kommunala bostadsföretagen, den så kallade allmännyttan, är hyresledande.

Det är självfallet så att om man då har delfinansiering från annat håll påverkar det hela diskussionen när det gäller självkostnadsprincipen med mera.

Jag tycker att den här interpellationen principiellt sett är mycket intressant därför att de kommunala bostadsföretagen inte har bara bostäder utan även kommersiella lokaler som delar av sin verksamhet. Här handlar det om att gå in på nya sektorer, det vill säga att kanske gå in i en annan typ av kommersiellt byggande och att bygga småhus och bostadsrätter och sälja dem. Och med dagens prisbild vet vi ju alla att det finns ganska goda förtjänster att göra inom detta område. Då blir man väldigt nyfiken på hur det här kommer att påverka grunderna för det som är allmännyttans hyresledande roll. Man kommer på så sätt att hitta delfinansiering. Och på vilket sätt kommer detta att påverka de andra företagens, de privatägda företagens, möjligheter att verka på en marknad?

Jag hoppas att statsrådet kan vidareutveckla diskussionen utifrån det ganska kortfattade svaret. Jag undrar om statsrådet delar uppfattningen att detta faktiskt kan skapa konfliktdimensioner som inte har varit lika aktualiserade ur detta perspektiv tidigare. Den andra frågan som aktualiseras i och med den här interpellationsdebatten är: När kommer en proposition från regeringen om en reformerad hyressättning? Det är också en bäringspunkt som jag tycker hör hemma i den här debatten om de kommunala bostadsföretagens roll. Men det här tycker jag verkligen skapar en ny dimension därför att frågan är vad som är de kommunala bostadsbolagens roll. Och med all respekt för det kommunala självstyret finns det ändå ett regelverk som riksdagen har fattat beslut om under andra förutsättningar än interpellanten ger en bild av i interpellationen.

Anf. 4 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Jag ska börja med att upprepa svaret på frågan om Hyressättningsutredningen. Den propositionen kommer i höst. Det har jag upprepat flera gånger, och det upprepar jag igen.

Ragnwi Marcelind, jag ska betona en mening i mitt svar, som jag tyckte var väldigt tydligt, nämligen att man skulle kunna fråga sig om inte kommunerna bör renodla sina olika verktyg och låta bostadsföretagen ägna sig åt hyresbostadsmarknaden. Det är min bestämda uppfattning, och jag upprepar den igen.

Men jag vill ändå betona en sak. Det låter på Ragnwi Marcelind som om det är oerhört vanligt att kommunala bolag bygger villor med äganderätt eller bostadsrätt och att det är något som växer. Det är inte min bild. På departementet har vi kontrollerat detta så gott vi har kunnat, och det är absolut inte vanligt. Såvitt vi har kunnat se är det framför allt i Landskrona som man har kommit något längre än på de andra ställen som Ragnwi Marcelind har gett som exempel. Där har man ett bolag tillsammans med en privat producent, och man särredovisar också detta mycket tydligt.

Jag vill betona att om detta arbete sker ute i kommunerna, i de kommunala bostadsbolagen, får det, som lagstiftningen är – den ska jag verkligen kontrollera och följa mycket noga – för det första inte ske med vinstsyfte, och för det andra inte sätta konkurrensen ur spel. Det är oerhört viktigt, och jag understryker det igen.

Sedan är det en kommunal fråga hur man ser på sitt bostadsförsörjningsansvar, om dessa utgångspunkter inte finns i kommunen och man därför har bedömt att detta varit nödvändigt. Men då måste det fortfarande ske enligt samma principer. Man får inte sätta konkurrensen ur spel, och det får inte ske i vinstsyfte. Och jag förutsätter också att kommunerna följer dessa regler.

Min bestämda uppfattning är att de kommunala bostadsbolagens stora, viktiga och helt överskuggande uppgift är hyresbostadsmarknaden. Det vill jag verkligen understryka.

Sedan är det viktigt att ha en översyn om allmännyttans förutsättningar och om bostadssektorn och stödförmedlarna, vilket jag också nämnde tidigare. Däremot tycker jag att det är att gå väl långt när man nämner det mycket specifika stödet som BKN använder och gör detta till en mer allmän diskussion som Ragnwi Marcelind gjorde. Det tycker jag inte riktigt hör hemma i den här diskussionen.

Men, som sagt, det är en viktig frågeställning. Kommunerna har ett stort ansvar. Man har mycket tydliga regelverk att följa. Detta är inte, som jag har uppfattat det, något oerhört vanligt förekommande – tvärtom. Om man ändå använder den här formen är det oerhört viktigt, av skäl som Ragnwi Marcelind också skriver i sin interpellation, att man verkligen beaktar konkurrenssituationen och inte minst att man inte får göra detta i vinstsyfte.

Anf. 5 RAGNWI MARCELIND (kd):

Fru talman! Det är lite svårt att utrona vad samhällsbyggnadsministern egentligen menar. Men jag tycker att det är väldigt bra när hon lovar att hon verkligen ska följa upp det här så att det här inte kan få fortgå, inte minst utifrån att kommunens bostadsbolag skulle kunna få ett vinstsyfte som drivkraft men också utifrån att man sätter konkurrensen ur spel.

Jag har också undersökt detta lite grann inför denna debatt. Enligt de kontakter som jag har haft är det väldigt många kommunala bostadsbolag, inte minst mitt eget hemma i Gävle, Gavlegårdarna, som väntar på att något av de kommunala bostadsbolagen med kraft ska dra i gång så att det blir startskottet för flera kommunala bostadsbolag runt om i landet att utöva den här byggverksamheten. Det är detta som oroar mig väldigt mycket.

I min hemkommun Gävle har Gavlegårdarna 75 % av hyresrättsmarknaden. Om Gavlegårdarna börjar bygga bostadsrätter och småhus för att sälja innebär det att Gavlegårdarna tar över eller lägger hela bostadsmarknaden under sig. Det tycker jag inte är rimligt. Och jag skulle vilja höra om samhällsbyggnadsministern känner samma oro som jag gör i fråga om detta.

En annan dimension, bortsett från konkurrenshänseendet, handlar om vad som händer om det blir en smäll på bostadsmarknaden. I min hemkommun tycker Gavlegårdarna att det är av stort intresse att kunna bygga insatslägenheter och småhus därför att man då får tillbaka pengarna när köparen har lagt sin köpesumma för denna bostad. Men om det blir en krissituation, då är det ju skattebetalarnas pengar som man har att hantera och som man håller på att jobba med.

Jag tycker att detta är lite märkligt. Den här frågan handlar ju om kommunerna som hela tiden har skattekollektivet som borgensmän. Hur ska de agera? Vilka etiska riktlinjer bör de ha i ryggraden? Jag tycker att det är viktigt att samhällsbyggnadsministern precis som jag förstår att många följer den här debatten, inte minst fastighetsägarna runtom i landet. De känner sig oroad. De känner sig redan besvikna på det system som vi har i dag och som försvårar möjligheterna för dem att bygga i den utsträckning som de skulle kunna göra.

Jag har besökt en mängd små byggherrar ute i landet som inte ens kan få loss tomter för sina initiativ. De kan erbjuda byggkostnader som ligger långt under det kommunala bostadsbolagets när det gäller hyreslägenheter. Men ändå får de inte dessa anbud därför att de inte har samma garantier som de kommunala bostadsbolagen har. Det finns alltså mycket att ta hänsyn till. Om de jättestora kommunala bostadsbolagen, som i min hemkommun, får gå in och konkurrera också på den här marknaden, så tror jag att det skulle bli ödesdigert framöver.

Frågan om SBN handlar ändå om ett stöd till de kommunala bostadsbolagen. Jag tycker därför att det var lite märkligt att samhällsbyggnadsministern sade att jag var konstig som drog in det i denna debatt. Samhällsbyggnadsministern har ju i sitt svar skrivit att det lämnas inga särskilda statliga stöd till de kommunala bostadsföretagen. Det tycker nog Kungsör, som fick 78 miljoner, är en märklig skrivning.

Anf. 6 NINA LUNDSTRÖM (fp):

Fru talman! Jag tycker mig ändå höra en nyhet här i dag. Jag har i tidigare debatter med statsrådet fått uppfattningen att propositionen om hyressättningssystemet ska komma under våren. Den finns också upptagen på propositionsförteckningen i maj. Men jag konstaterar att vi får avvakta till hösten. Då hoppas jag att vi får möjlighet att behandla frågan om en reformering av hyressättningssystemet.

Statsrådet säger att det är viktigt och väsentligt att konkurrensen inte sätts ur spel och att den här typen av verksamhet i så fall inte får ske i vinstsyfte. Men precis som Ragnwi Marcelind är inne på vill jag också betona just den situation som råder i många kommuner där det kommunala bostadsföretaget har en marknadsledande position. I min hemkommun äger man fortfarande 50 % av hyresrätterna och är en mycket stor och dominerande aktör.

Samtidigt vet man i kommunerna att exempelvis markanvisningar ofta går till de egna kommunala bostadsföretagen. Dessutom påverkar dagens lagstiftning hela hyressättningssystemet, även för de privata aktörerna.

Det är klart att jag här ser en rad konfliktytor när det gäller hur man faktiskt kan påverka möjligheterna för de privata, inte minst de mindre, aktörerna att över huvud taget ha en chans att finnas på denna marknad. Om statsrådet ändå ser det här som en möjlig utveckling förutsätter jag att reformeringen av hyressättningssystemet hanteras utifrån detta perspektiv. Här finns det både konkurrensfrågor och självkostnadsprinciper som det kommer att ruckas på i *mycket* stor omfattning.

Jag hoppas nu på en reformering av hyressättningssystemet, för jag ser med en bekymrad min på utvecklingen. Jag tror verkligen att vad Sverige nu behöver är en riktig reformering av hela bostadspolitiken.

Anf. 7 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Det sistnämnda vill jag verkligen hålla med om, även om vi kanske delvis har olika grunder i fråga om vad denna bostadspolitik ska innehålla. Vi behöver en reformering av hyressättningsystemet – ja, absolut. Det är mycket viktigt – det är jag övertygad om – för oss tre som har diskuterat detta många gånger, av lite olika skäl. Vi är ändå måna om att hyresrätten verkligen kan garanteras en bra grund också i framtidens bostadspolitik. Där håller jag alltså med. Den är viktig.

Jag vill förtydliga beträffande sista meningen i mitt interpellations-svar och tackar Ragnwi Marcelind för att hon rättade mig. Jag sade BKN, men jag menar förstas SBN. Jag säger alltid fel när det gäller de förkortningarna. Om sista meningen i mitt svar ändras till att det finns inget generellt statligt stöd till de kommunala bostadsföretagen är det det uttrycket som är så viktigt, kanske inte det särskilda sakliga stödet. Självklart kan man diskutera de stödformer som SBN har, som jag dock tycker har varit, och är, väldigt viktiga.

De frågeställningar som Ragnwi Marcelind tar upp är viktiga. Jag tycker att det har varit väsentligt att betona att det som här tas upp är väldigt ovanligt. Ändå är det viktigt att ha en diskussion om det. Jag tycker att det i dag finns ett antal staket uppsatta – något som jag tror att vi alla tre ser ett värde i att betona och förtydliga – för hur kommunernas verksamhet kan bedrivas: Det ska inte vara affärsverksamhet. Det hela får inte ske i vinstsyfte. Det får bara handla om sådant där konkurrensen inte sätts ur spel i kommunen.

De sakerna vill jag alltså återigen betona. Med detta sagt vill jag också uttrycka mig så här: Jag tycker nog att allmänna lämplighetsskäl talar för att sådan här verksamhet kanske inte bör bedrivas av det kommunala bostadsföretaget, just av de skäl som Ragnwi Marcelind här pekar på. Det handlar då om att eventuellt överskott skulle kunna subventionera hyrorna. Också eventuell förlust skulle belasta skattebetalarna, sade Ragnwi Marcelind. I det här fallet kan man också tala om hyresgästkollektivet.

Därför är det viktigt att i de fall där sådant här sker – till exempel i, som jag har förstått det, Landskrona – ha en särskild redovisning så att de olika delarna hålls isär just för att undvika risken för korssubventionering, som Ragnwi Marcelind uttrycker det. Det är alltså kommunerna själva och deras olika företag som har ansvaret för att så sker och att man följer de staket som är uppsatta.

Även om det här är en kommunal fråga understryker jag återigen att jag tycker att lämplighetsskäl och bostadspolitiska skäl talar för att sådan här verksamhet inte bör bedrivas med förtur av de kommunala bostadsbolagen.

Anf. 8 RAGNWI MARCELIND (kd):

Fru talman! Tack för det! Det är väl ett budskap så gott som något att skicka med till Mona Sahlins kollega i min hemkommun som upplevde att Gavlegårdarnas start med byggnader skulle bli startskottet för någonting nytt i Sverige. Detta vill jag gärna förmedla.

Apropå att detta är vanligt förekommande vill jag säga att jag tycker att det är tillräckligt att man i flera kommuner har börjat tänka i de här

banorna. I ett par tre kommuner har man startat med att förbereda för egna byggnationer. Därför är det bra att så att säga stämma i bäcken.

Mona Sahlin säger här: Vi ska se till att staketet för hur kommunernas verksamhet ska styras är tydligt. Men det är det som jag tycker att det kanske inte alltid är. Kommunerna och de kommunala bostadsbolagen har en otrolig uppfinningsrikedom när det gäller att kringgå de regelsystem som vi har redan i dag.

Inte minst där hemma har vi när det gäller utförsäljning och möjligheter att sälja ut sett att man bara startar ett nytt bolag i bolaget som då kan sälja därför att då är det ett annat allmännyttigt bolag – alltså märkliga kringelkrokar för att hitta lösningar för att driva den politik som man tycker gynnar det kommunala bostadsbolaget. Det är det som jag tycker är så svårt.

Även om jag värnar om de kommunala bostadsbolagen och allmännyttan hemma i Gävle tycker jag att det är viktigt att vi är väldigt tydliga när det gäller framtiden för de kommunala bostadsbolagen. Vad har de för rättigheter och möjligheter när det gäller att konkurrera på fastighetsmarknaden? Och vad ska vi göra för att inte alla små byggherrar ska slås ut? Det är sådant som vi måste ha klart för oss inför framtiden, för annars kommer det här att bli enormt mycket större problem än vi kunnat ana. Då är det bra att ha stämt i bäcken.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på interpellation 2004/05:518 om fakultetsanslag till Linköpings universitet

Anf. 9 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Yvonne Andersson har frågat vilka åtgärder jag tänker vidta för att Linköpings universitet ska kunna klara sig på sina fakultetsanslag och vilka beräkningsgrunder som tillämpas för anslag.

För grundutbildningen bygger tilldelningen av resurser till lärosätena enligt det nuvarande systemet på de resultat som lärosätena uppnår. Därigenom finns det en direkt koppling mellan resurser och lärosätenas resultat i form av helårsstudenter och helårsprestationer inom olika utbildningsområden.

Resurstilldelningen till lärosätena för forskning och forskarutbildning utgår från en samlad bedömning av behov och förutsättningar.

I Sverige finns i dag 14 universitet med staten som huvudman. Vissa av dessa universitet, till exempel Linköpings universitet, har i sin verksamhet en tyngdpunkt inom utbildning, medan andra, till exempel Karolinska Institutet, har en tyngdpunkt inom forskning. Det finns också betydande skillnader avseende forskningens inriktning och volym. Några universitet har ett brett spektrum av forskning inom humaniora och samhällsvetenskap, medicin, naturvetenskap och teknik, medan andra har forskning som är koncentrerad till ett område – till exempel medicin eller teknik. Omfattningen av lärosätets totala forskningsresurser beror både på forskningsanslagens storlek och på de externa forskningsresurserna. Storleken på de direkta statliga anslagen för forskning och forskarutbildning varierar från de yngsta universitetens nivå om drygt 160 miljoner

kronor i medeltal till drygt 1,2 miljarder kronor för de största äldre universiteten.

Lärosätenas skilda profiler avspeglar statsmakternas intentioner och olika uppdrag till dem. Det finns inte någon direkt koppling mellan resurserna för forskning och grundutbildning. Forskningsresurserna ska dimensioneras efter en forskningspolitisk bedömning och inte bestämmas efter hur stor andel av landets grundutbildning som ett visst lärosäte bedöms ha förutsättningar att ansvara för.

I stället för strävan efter att alla lärosäten ska vara lika stora med likartade verksamhetsinriktningar finns det behov av ytterligare profilering inom högskolesystemet. På sikt kan utvecklingen leda till ett mer diversifierat system. Universitet och högskolor behöver samarbeta utifrån egna starka profiler med olika tyngdpunkt inom sina uppdrag att utbilda, forska och samverka med det omgivande samhället.

Det är mycket positivt att en stor utbyggnad av grundutbildningen har kunnat ske vid Linköpings universitet. Inom forskningen har universitetet kunnat hävda sig väl i konkurrensen om externa forskningsresurser. I regeringens forskningspolitiska proposition (prop. 2004/05:80) som nyligen presenterats föreslås en ökning av forskningsresurserna till Linköpings universitet med drygt 34 miljoner kronor, vilket är en väsentligt större ökning än vad andra jämförbara universitet får. Med denna resursförstärkning ges Linköpings universitet förutsättningar att ytterligare stärka sin ställning.

Anf. 10 YVONNE ANDERSSON (kd):

Fru talman! Jag får tacka för svaret, men jag är inte nöjd. Jag hoppas att jag ska vara lite mera nöjd när vi avrundar debatten.

Fru talman! Linköpings universitet och de flesta universitet är statliga myndigheter. De är finansierade av skattemedel. I dag, liksom för 20 år sedan, funderar studerande, anställda, jag själv, politiker, ja egentligen alla östgötar vad det är som gör att just Linköpings universitet får lägre fakultetsanslag än andra likvärdiga universitet.

Linköpings universitet är ungefär det fjärde största universitetet i landet – fjärde femte, skulle man kunna säga. Men tilldelningen är i linje med sjunde åttonde största universitetets. I dag vet vi inte vilka beräkningsgrunder som finns. Jag är tveksam till – för all del inte enbart tveksam utan kritisk – att man inte vet på vilket sätt de offentliga pengarna fördelas inom en statlig myndighet.

Fru talman! Ministern väljer i sitt svar att anknyta till prestation. Det tycker jag är bra. Men vi har ett krav på att grundutbildningen ska vara forskningsanknuten. En liten del av varje helårsprestation behöver alltså knytas till forskningen. Jag tror att det är här som ministern och jag inte riktigt har förstått varandra med tanke på det svar jag fick på min interpellation. Det skulle i så fall vara rimligt att en liten del av fakultetsmedlen automatiskt kopplades till en helårsprestation. Varje student inom ett universitet ska ha en forskningsanknuten utbildning. Det är här det också blir fel.

Ministern svarar att fördelningen av forskningsresurserna, alltså fakultetsmedlen, de statliga medlen, till lärosätet sker efter en forskningspolitisk bedömning och bestäms inte efter hur stor andel av landets grundutbildning ett visst lärosäte har. Jag tycker egentligen inte att det

ska bestämmas utifrån andel. Med tanke på att vi vet att varje student ska äga rätt att få en forskningsanknuten utbildning är det rimligt att en liten del – jag kan tänka mig till exempel någon liten peng eller liknande – följer varje student just för forskningsanknytningen. Det är här det blir snett i dag. Jag har lagt upp så pass många utbildningar vid Linköpings universitet innan jag blev politiker på heltid att jag vet att det är det här vi får problem med. Vi kan inte få varje student att få denna forskningsanknytning när anslagen blir för låga.

Fru talman! Statsrådet anför att forskarna på Linköpings universitet är framgångsrika på att söka externa medel. Men vad också externa finansierare funderar på är: Ska vi vara med och betala grundutbildningens forskningsanknytning? Det sker tyvärr i vissa lägen i dag och måste ske, för fakultetsmedlen räcker inte för att täcka den forskningsanknytning som krävs för varje helårsstudent.

Åter vill jag fråga statsrådet: Finns det några tankar på att vara tydlig med utifrån vilka kriterier som de här fakultetsmedlen ska tillföras lärosätena?

Anf. 11 STAFFAN DANIELSSON (c):

Fru talman! Jag tycker att det är en viktig och relevant interpellation som Yvonne Andersson har ställt, förvisso utifrån ett regionalt perspektiv. Universiteten är oerhört viktiga studiepunkter i landet för utveckling, företagsamhet och forskning. Linköpings universitet är oerhört betydelsefullt för sin region, ett av landets främsta universitet.

Svaret ger en genomgång av de principer som resulterar i faktiska statliga pengar till universitetsvärlden och till Linköpings universitet. Det är uppenbart att det är en hel del kvalitativa och skönsmässiga faktorer som ligger till grund för fördelningen. En samlad bedömning av behov och förutsättningar är det som ligger bakom. Det kan man alltid säga. Men jag instämmer i den fråga som Yvonne Andersson ställer: Vilka beräkningsgrunder gäller? Det tror jag är oerhört viktigt för varje universitet att veta, inte minst Linköpings universitet som i dag uppenbarligen, enligt de fakta som Yvonne Andersson har visat i sin interpellation, ligger i strykclass.

Statsrådet hänvisar till att en viss ökning av anslaget har skett, och det är bra. Om det är statsrådet eller tidigare statsråd som ligger bakom detta kvittar, för det är regeringen som står bakom. Jag vill tolka det positivt så att det är riktigt som sägs i interpellationen: Linköping ligger efter, och det har nu tillförts ytterligare resurser. Jag vill tolka statsrådets svar som att det kommer att fortsätta i den riktningen. Är det så är jag positiv.

Jag tycker ändå att det är intressant att få besked på interpellantens andra fråga om hur beräkningsgrunderna fungerar så att rättvisa vid fördelningen upprätthålls.

Anf. 12 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Låt mig börja med att säga att jag tycker att det är bra att vi får tillfälle att diskutera Linköpings universitet här i dag. Linköping är ett av våra mest framstående lärosäten, en av våra mest framstående forskningsinstitutioner i Sverige. De är väldigt duktiga på forskning, och det gör att de också kan dra till sig mycket forskningsfinansiering. Lin-

köpings universitet är ett av våra nyaste universitet. Det blev universitet på 1970-talet och är fortfarande ett lärosäte som växer.

Min åsikt är att de nya högskolorna och universitetet ska ges möjligheter att växa och komma i fatt. Vi vet hur mycket till exempel Linköping och Umeå har bidragit till svenskt forskningsväsende och svensk utbildning och sina regioner och hur framgångsrika de etableringarna har varit. Den lärdom jag drar är att vi ska fortsätta att satsa på att de ska växa sig starka. Jag drar också slutsatsen att det Linköping och Umeå är i dag kan de som är nya nu vara när de fått samma ålder som Linköping och Umeå. Jag vet att i alla fall Centerpartiet delar min syn. Jag vet också att vi tillsammans har fått kämpa hårt här i denna kammare för den synen, för den är kontroversiell och möter starkt motstånd. Här ser jag i alla fall en allians med Centerpartiet.

Yvonne Andersson föreslår att det ska vara andra beräkningsgrunder för anslagen till forskning så att det blir tydligare vilka beräkningsgrunder som finns och att det ger ett mer förutsägbart resultat, såvitt jag förstår det. Det blir snett i dag, säger hon. Hon pekar på att anknytningen till grundutbildningen ska bli mer bestämmande. Men här blir jag inte riktigt klar i knoppen på vad som menas. Å ena sidan är det väldigt stora problem, enligt Yvonne Andersson, med dagens system som behöver åtgärdas. Men å andra sidan säger hon att av den här åtgärden ska bara en liten andel knytas till grundutbildningen. Men då blir det bara en liten förbättring av detta i dag väldigt allvarliga problem som Yvonne Andersson pekar på. Ska det vara någon stuns i förslaget måste det genomföras med kraft. Då befinner vi oss i ett fundamentalt annorlunda universitetsväsen i Sverige, där mängden studenter man har i grundutbildningsintensiva ämnen som engelska och idrottslära blir bestämmande för hur mycket forskningsresurser lärosätet får. Mer specialiserade forskningsinstitutioner som Karolinska Institutet skulle då plötsligt bli av med massor av pengar så att det inte längre kan bedriva sin spjutspetsforskning. Eller låt oss använda den här metoden för Linköpings universitet. I nanoteknologin ligger Linköping i världsfrenten, men det bedrivs nästan ingen grundutbildning i det ämnet. Ska de plötsligt bli utan forskningsmedel därför att de inte har någon anknytning till den grundläggande engelskundervisningen?

Den här principen leder till ett konstigt Forsknings-Sverige. Jag anar att Yvonne Andersson själv inser det eftersom hon föreslog att den bara skulle genomföras lite, lite grann med en liten, liten andel. Men min åsikt är att forskningspengar ska fördelas dit där de gör mest nytta. Jag tror att de kommer att samverka mycket med grundutbildningen, men att koppla dem mekaniskt så att det blir förutsägbart och matematiskt kommer bara att stimulera alla högskolor att satsa på de ämnen som ger lönsamhet, och det tror jag vore olyckligt.

Anf. 13 YVONNE ANDERSSON (kd):

Fru talman! Jag tror att ministern missförstod mig lite grann. Det som är tydligt här är ju inte att till exempel nanoteknologi skulle få mindre pengar, men att det i beräkningsunderlaget skulle finnas med hur mycket forskningspengar som ska serva grundutbildningen.

Jag har ingen klar modell för hur det här skulle gå till. Men jag anser inte att det i dag finns någon klar beräkningsgrund för de olika lärosätena

så att de kan se hur mycket pengar de kan få, åtminstone inte på de olika håll som jag har förhört mig om. Det är det som jag efterlyser.

Sedan vänder jag mig emot det som ministern sade i sitt svar, att antalet grundutbildningsplatser inte på något sätt ska påverka tilldelningen av forskningsanslag. Ska man serva varje elev med en forskningsanknuten grundutbildning behövs det medel för det. Det innebär å andra sidan att det finns lärosäten som kanske inte har forskning alls på de områden som man bedriver utbildning inom. Ändå äger dessa studenter rätt att få en forskningsanknuten utbildning. Då måste det finnas pengar för detta, och de kan knappast tas från annat håll.

Vad jag egentligen efterlyser i interpellationen är en beräkningsgrund så att våra lärosäten vet vad de ska göra för att få mera pengar. Jämfört med andra universitet i världen och i Sverige får Linköpings forskare jobba hårdare för sina forskningspengar än många andra, helt enkelt på grund av detta eviga ansökande om pengar från alla möjliga finansiärer. Det tar tid och kraft från utrymmet för forskningen, och forskarna har det ju inte som sin huvuduppgift och huvudkompetens att ansöka om pengar, men tyvärr är det väldigt mycket sådant. Detta skulle de besparas om det fanns en tydlighet i beräkningsunderlaget så att våra framstående forskare visste vad de ska göra på sitt universitet för att få del av mer av statens fakultetsmedel.

I dag vet man inte hur beräkningen sker. Sedan kan ett beräkningsunderlag mycket väl innebära att Karolinska just på grund av den forskningsinriktning som man har där ska ha mer pengar än Linköpings universitet där man inte har det. Jag tror inte på att det ska vara lika för alla rakt över, utan jag tror på det som ministern säger i sitt svar, att det är viktigt att vi har profilerade universitet och lärosäten och att det är viktigt att vi har olikheter och mångfald. Det tycker jag också, men man behöver veta varför Karolinska får så mycket pengar, varför Linköping får så mycket och varför Växjö får det man får där. Beräkningsgrunderna måste bli tydliga.

Fru talman! I forskningspropositionen föreslås det att Linköpings universitet ska få mer pengar. Det är jättebra. Vi är väldigt glada för det. Men fortfarande vet vi ju inte varför man får just så mycket mer och inte mindre eller ytterligare mer. Vi har inte något beräkningsunderlag. Vi vill veta vilka kriterierna är för varför ett lärosäte får så mycket fakultetsmedel. Vi vill ha en sund förklaring till varför Linköpings universitet får så mycket mindre pengar än andra universitet i jämförbar storlek.

Anf. 14 STAFFAN DANIELSSON (c):

Fru talman! Jag tycker att det är utmärkt att utbildningsministern är så insiktsfull, kunnig och tydlig i fråga om Linköpings universitet som ju är ett förnämligt lärosäte som vi är stolta över i Östergötland och i hela Sverige.

Jag delar också utbildningsministerns syn att det är bra att vi har olika universitet och att universiteten över landet kan växa.

Jag har också noterat i några andra interpellationsdebatter att utbildningsministern har undrat var Centern står i fråga om utlokalisering av statliga myndigheter till Gotland, vilket har utsatts för regionala synpunkter och kritik, och jag kan förstå den kritiken. Men jag tycker att

regeringen har skött sig bra i den frågan. Det är bra att Gotland får nya statliga myndigheter så att det i framtiden blir ett bra centralt myndighetsarbete även där.

Jag tycker ändå att Linköping ligger lite i strykclass när det gäller fördelningen av anslag. Det är mycket bra att regeringen har skjutit till ytterligare 34 miljoner. Jag tolkar det så att detta kommer att förstärkas så att man i Linköping kan komma i fatt. Det är ett bra besked till östgötarna och till Linköpings universitet.

Sedan vill jag en sista gång understryka det som Yvonne Andersson säger, att det vore bra om det klargjordes hur medlen till universiteten fördelas. Det tycker jag borde förtydligas.

Anf. 15 ANNA LINDGREN (m):

Fru talman! Jag har lyssnat med stort intresse på den här debatten. Utbildningsministern beskriver forskning och olika specialiteter vid olika universitet. Jag vet inte om utbildningsministern har hunnit att besöka Linköpings universitet. Jag kan tro att Utbildningsdepartementet inte riktigt har förstått hur forskning går till i Linköping.

Vi har ett unikt koncept och nytänkande när det gäller temaforskning. De teman som finns är teknik och social förändring, barn, vatten samt kommunikation. Studenter från olika discipliner forskar tillsammans. De har sina seminarier ihop och de får möjlighet att bredda sin kunskap. På det viset är det såvitt jag vet inte jämförbart med något annat universitet i Sverige. Kan det vara så att detta spelar in när det gäller fördelningen av forskningsmedel?

Jag håller helt med Yvonne Andersson i den här frågan, och vi har motionerat gemensamt om detta. Det vore väldigt bra om man kunde få med beräkningsgrunden, inte minst därför att det specifika sätt som forskningen vid Linköpings universitet bedrivs på är annorlunda jämfört med andra universitet. Men, som sagt, besked om beräkningsgrunden skulle kunna klarlägga detta.

Anf. 16 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Låt mig upprepa att Linköpings universitet gör ett väldigt bra jobb. De är duktiga på forskning, de drar till sig mycket forskningsfinansiering och de växer. Universitetet är ett exempel på hur nytänkande inom universitetsvärlden kan frodas inom de nya lärosätena. Det uppmuntrar oss som vill gå vidare på den vägen.

Jag tolkar Anna Lindgrens beröm för nytänkandet som ett stöd för min ståndpunkt i den frågan. Jag hoppas att Anna Lindgren driver det synsättet också i sitt eget parti.

När det gäller fakultetsanslagen får Linköpings universitet genom den forskningsproposition som jag presenterade för ett par veckor sedan dubbelt så stort påslag som till exempel Lund och Uppsala. Jag kan inte förstå svenska språket på det viset att det är möjligt att kalla det för strykclass. I så fall har Svenska Akademiens ordlista missuppfattat innebörden i det ordet.

Det sker en dubbelt så snabb tillväxt i fakultetsanslagen till Linköpings universitet jämfört med Lund och Uppsala och nästan – Yvonne Andersson och Anna Lindgren – dubbelt så snabbt påslag jämfört med Karolinska Institutet. Hur kan man kalla det för strykclass? Detta är ett

uttryck för Linköpings universitets framgångsrika forskning och regeringens vilja att satsa på fortsatt expansion i Linköping.

Jag är helt övertygad om att det är en bra modell för fördelning av forskningsresurser som vi har nu, där en del går till lärosätet och fördelas av lärosätet självt och en annan del, en liten del, går till finansiering i konkurrens mellan olika forskningsprojekt och fördelas av Vetenskapsrådet.

Ni båda, kristdemokrater och moderater, har för vana att prata ned Vetenskapsrådet som modell för forskningsfinansieringen. Plötsligt är konkurrens inte någonting bra. Här kräver konkurrensen att man fyller i ansökningar, och man har inte livslång anställning och trygghet att få forska, utan man söker projekt för projekt.

Jag tycker att vi ska gå den här vägen. Vi ska säkerställa att skattebetalarna vet att de pengar de sätter av är utsatta för konkurrens, att de vet att de går till de bästa projekten. Det är den vägen man använder sig av i USA där man har världens bästa forskning som beundras av alla över hela världen. Där har de en mycket större andel som söks i konkurrens än vad vi har. Nu tar vi ett litet men bestämt steg i den riktningen i den nya forskningspropositionen.

Jag noterar att trots de nedsättande omdömen om den metoden som jag får höra här i kammaren från olika debattörer från borgerliga partier, föreslår inte något borgerligt parti i sina motioner att man ska minska den del som ska sökas i konkurrens. Ingen av dem följer upp de stygga orden om konkurrensen med att flytta pengar från de konkurrensutsatta forskningsmedlen till andra mer fakultetsmedel som man försöker marknadsföra som lugna, trygga och som man får på livstid utan konkurrens, utan att någonsin behöva tävla. Har man väl fått sin anställning och sin forskning går det sin stilla lunk ända till pensionen. Jag påstår att den bilden är fel. Även inom universiteten konkurreras det, men då är det lokalt.

En konkurrensfri forskningsmiljö tror jag inte på, även om ni försöker beskriva det på det viset för de väljare som ni försöker locka på de olika skolorna på de olika orterna. Konkurrens ska det vara i forskningen, och det kommer det att förbli. Det gäller att få den enklare, mindre kostnadskrävande, mindre betungande. Men det är den bästa metod vi har att säkerställa att pengar går till den bästa forskningen på de bästa lärosätena.

Anf. 17 YVONNE ANDERSSON (kd):

Fru talman! En stor del av det som statsrådet säger är vi överens om. Jag tror också på konkurrens i forskningen. Men jag tror inte på att forskare ska konkurrera om medel som sedan ska portioneras ut till grundutbildningsstudenter. Så länge vi har kravet på forskningsanknytning mellan grundutbildningen och forskarna måste grundutbildningen kunna finansiera den delen av forskningen, och det ska fakultetsmedlen göra.

Det är egentligen att få en grund för beräkningen som är väsentligt. Jag har inte här uttryckt uppfattningen att man ska flytta medel hitan eller ditan. Jag har inte uttryckt någon negativ syn på Vetenskapsrådet. Jag har uttryckt att vi vill ha klarhet i hur fakultetsmedlen räknas fram när man påstår att de ska vara fria i förhållande till antalet grundutbildningsstudenter. Jag menar att då är tänket bakom vad grundutbildningen ska ha för forskningsanknytning borta. Det är egentligen det som jag vill föra in

i den här frågan och i den här debatten, och det har egentligen väldigt lite med det övriga att göra.

Men det är alldeles självklart så, fru talman, att jag, tillsammans med mina kolleger som jag under många år har haft vid Linköpings universitet men också vid Karolinska Institutet och universiteten i Stockholm, Umeå och Växjö, är rejält nyfikna på hur ministern och hans tjänstemän resonerar när de säger att de miljonerna går till Linköping och att de miljonerna går till Lund eller vad det är. Hur resonerar ni? Vilka kriterier har ni för att dela ut pengarna på det här sättet? Det är faktiskt fler än en som har ställt frågor om forskningspropositionen och hur det kunde komma sig att Linköping fick just det antal miljoner man fick, fast vi är jätteglada för att de har kommit.

Jag vill, fru talman, återigen säga att det jag vill skicka med är: Låt lärosätena få veta på vilka grunder ni delar ut medlen och vilka kriterier ni har när ni delar ut fakultetsmedlen. Det kan vara olika grunder för olika typer, måhända.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på interpellation 2004/05:535 om konstnärliga högskoleutbildningar

Anf. 18 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Lena Adelsohn Liljeroth har frågat mig vad jag avser att göra för att baskunskaper i entreprenörskap och ekonomi ska få betydligt större utrymme i de konstnärliga högskoleutbildningarna.

Jag vill inleda med att säga att varje lärosäte ansvarar för utbildningens innehåll och uppläggning. Högskoleverket gör också utvärderingar av all högskoleutbildning, och därigenom garanteras hög kvalitet i alla utbildningar.

I det här sammanhanget är det också viktigt att slå fast att studenter på de konstnärliga högskoleutbildningarna framför allt bör utveckla en hög kompetens och egen kreativitet inom det konstnärliga område som utbildningen avser. Samtidigt är det självklart viktigt att alla studenter som lämnar högskolan har goda möjligheter att klara sig i yrkeslivet. Jag har sett att det redan finns yrkesförberedande inslag i flera olika konstnärliga högskoleutbildningar och att detta har en given plats i lärosätenas arbete med kontinuerlig revision av utbildningarna.

Jag kan konstatera att det pågår aktivitet på det här området på många lärosäten. Bland annat vid Konstfack och på Konsthögskolan i Malmö vid Lunds universitet finns redan sådana obligatoriska överlevnads- och ekonomikurser som Lena Adelsohn Liljeroth efterfrågar. Vid Konstfack finns också en inkubator kallad Transit-Konstfack där studenter som startar företag efter examen får hjälp med coaching och kontor under ett halvår.

Även vid Teaterhögskolan i Stockholm ges så kallade förberedelseveckor. Där ingår en lång rad moment såsom entreprenörskap, *audition*-träning och kulturpolitik för att förbereda studenterna för yrkeslivet efter examen.

Vid Musikhögskolan vid Göteborgs universitet ges en kurs kallad Fri-lansarens värld sedan fem år i samarbete med Handelshögskolan vid Göteborgs universitet. Även här ingår moment såsom ekonomi, upphovs-rättsregler, projektledning med mera.

På Kungl. Konsthögskolan ges en grundläggande ekonomikurs i vil-ken de flesta studenter deltar. Dessutom arrangerar Kungl. Konsthögsko-lan studiebesök vid olika organisationer och institutioner som man som konstnär kommer i kontakt med under yrkeslivet. Kungl. Konsthögsko-lan arbetar med att ytterligare utöka yrkesförberedande inslag i utbild-ningen.

Vid Konstfack och Stockholms universitet finns också så kallade cu-ratorutbildningar, och en liknande utbildning har startats vid Södertörns högskola. Det är utbildningar som innehåller både konst, ekonomi och juridik och som syftar till att utbilda till exempel utställningsproducenter. Dessa utställningsproducenters roll är att fungera som en sammanhål-lande länk mellan konstnärer, konsthallar, museer, organisationer och företag i utvecklandet av nya utställningar.

På de konstnärliga utbildningarna bedrivs ett arbete för att ge studen-terna de kunskaper de behöver för att klara sig i yrkeslivet efter examen. Jag har förtroende för att lärosätena ger studenterna möjligheter att tillägna sig de kunskaper de behöver i yrkeslivet, men jag är beredd att verka för att den här sortens yrkesförberedande moment får ännu större utrymme i de konstnärliga utbildningarna.

Anf. 19 LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Fru talman! Tack, kulturministern, för svaret. Den fråga som jag ställde i min interpellation var om ministern är beredd att verka för att baskunskaper i entreprenörskap och ekonomi får betydligt större ut-rymme i de konstnärliga utbildningarna, och då får jag väl tolka det här svaret som ett ja. Det är bra så. Men det vore synd om diskussionen skulle upphöra i och med det nu när vi båda ändå är här. Vi kan ju fort-sätta att samtala om detta.

Jag kan efter att ha lyssnat på svaret också konstatera att även mi-nistern har tagit del av det underlag som jag har bett riksdagens utred-ningstjänst att ta fram. Det är kanske så att insikten ökar om behovet av överlevnadskurser även inom de konstnärliga högskoleutbildningarna. Men det är ändå långt kvar innan entreprenörskap har en självklar del inom de utbildningarna.

I det svar från Rut som vi båda har tagit del av och som gäller sex konstnärliga högskolor är kommentarerna väldigt olika. På Kungl. Mu-sikhögskolan har man ”i princip” en kurs inom detta område i dag. Det uttrycks så. Stockholms Musikpedagogiska Institut har ”sporadiska” inslag av marknadsföring, men ingen bokföring, ingenting om skatter och ingenting om grundläggande juridik, det vill säga inte ens något grund-läggande.

På Dramatiska institutet är det lite bättre. I varje fall inom vissa av utbildningarna är man hyggligt rustade på elevsidan. På Kungl. Konst-högskolan, som ministern tog upp, ges under den femåriga utbildningen en grundläggande ekonomikurs under två dagar som ska täcka bokfö-ringskunskaper, fakturahantering, skatter med mera.

Teaterhögskolan har ingen undervisning i bokföreläsning och lite grann på marknadsföringsområdet. Svaret från skolans ledning ger i och för sig hopp. Den skriver så här: Vi borde göra mycket mer med tanke på den alltmer hårdnande verkligheten. Verkligheten är sådan att allt färre har fasta anställningar i dag inom kultursektorn. Trenden går mot allt fler projektanställningar, frilansande verksamhet eller företagande i någon form.

Den fråga som jag ställde kommer ur ett engagemang och i viss mån också oro. Jag har mött många som går utbildningarna och som är verk-samma ute på den så kallade marknaden. Antalet nyutbildade från dessa skolor kommer att bli allt fler. Även om det är en stor grupp som går i pension väger det inte jämnt.

Den som tror på planekonomi skulle möjligen kunna säga: Det är för många som utbildas. Vi drar ned på antalet utbildningsplatser. Nu är jag inte planekonom. Jag är inte socialist, vilket ministern också vet. Jag tror att det finns goda möjligheter att öka marknaden och få fler att börja jobba och sälja sina kunskaper, tjänster, eller hur man vill uttrycka det, inom kultursektorn.

Vad kostar dessa utbildningar? En plats på Juridicum kostar enligt Sveriges förenade studentkårer 34 000–35 000 kr. En plats inom opera-utbildningen kostar 400 000–450 000 kr. Dramatiska institutet ligger ungefär på samma nivå. Det vet jag eftersom jag sitter i styrelsen där. Har man egentligen råd att avstå från att ge dessa grundläggande kunskaper så att de som utexamineras från de konstnärliga högskoleutbildningarna också klarar sig ute i verkligheten?

Anf. 20 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Lena Adelsohn Liljeroth behöver inte hetsa upp sig så. Vi är faktiskt överens i sakfrågan, för en gångs skull, får man väl ändå säga.

Jag vill påminna om att jag trots allt är före detta näringsminister. Jag är inte svårövertalad vad gäller behovet av att grundläggande kunskaper som man behöver för ett liv som egenföretagare, självständig yrkesutövare, eller som entreprenör om man så vill, behövs för många av de utbildningar som vi nu diskuterar. För mig är det ganska naturligt att vilja verka för det.

Jag kan berätta att jag redan som näringsminister var med och stödde ett antal projekt för redan yrkesverksamma utövare av fria konstnärliga yrken. Det gällde att stötta utbildning i entreprenörskap, redovisning, ekonomi, marknadsföring och företagande som fanns i de branscherna.

Jag har som näringsminister aldrig gjort en distinktion för vad som behövs eller menat att det skulle vara någon speciell kunskap för just kulturarbetare i dessa avseenden. Det gäller ungefär samma regler och ungefär samma saker som på andra håll, och det tycker jag är viktigt.

Den viktiga frågan är: Hur ska det här gå till? Det är bra att de konstnärliga högskolorna är självständiga och fattar sina egna beslut. Jag hör inte till dem som tycker att vi ska ha sådan planhushållning att det sitter en minister i Stockholm och bestämmer den exakta timfördelningen på varenda kurs på vartenda lärosäte i hela Sverige. Det är en bra ordning att det är decentraliserat.

Det är en bra ordning att man har styrelser som speglar ett bredare perspektiv än bara det egna lärosätets specialitet. Man ska där ha andra människor med andra infallsvinklar och perspektiv som tillför lärosädet någonting. Tillsammans kan lärosädet och styrelsen sköta det på ett bra sätt.

När jag säger ”verka för” menar jag att jag tänker verka för detta genom att driva opinion för det, säga vad jag tycker i olika sammanhang, och genom den viktiga funktion det innebär att utse styrelseledamöter. Där tänker jag jobba med detta. Jag konstaterar kontrasten mot den politik som den borgerliga oppositionen vill föra. Där ska lärosätena själva utse sina egna styrelser.

Den typen av inflytande som Lena Adelson Liljeroth tycks efterfråga av mig här, att jag ska gripa in lite mer aktivt, kallas när jag kommer till riksdagen och talar i min egenskap av utbildningsminister för politisering. Vi politiker ska hålla oss borta. Skolorna och lärosätena ska utse sina egna styrelser, fatta sina egna beslut, och sådana som jag ska hålla sig på mils avstånd. Jag tycker att det är att gå för långt. Jag ser hellre en ordning som den vi diskuterar nu.

Det pågår väldigt mycket på det här området. Jag vill gärna understödja det och gå vidare på den vägen. Vi har god kunskap om detta i departementet. Jag är glad att riksdagen har det i Rut. Vi har det på vår kant. Vi har inte rätt att anlita Rut, och jag känner inte till de dokument som Lena Adelson Liljeroth pekar på. Men här kanske vi tillsammans kan utveckla nya idéer.

Jag är trygg i att Lena Adelson Liljeroth i Dramatiska institutets styrelse kan verka i just den riktning som jag ser att vi är överens om är välkommen, lämplig och önskvärd.

Anf. 21 LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Fru talman! Vi kan nog driva opinion på båda håll på olika sätt. Frågan blir väldigt stor om vi också ska gå in på hur tillsättningen sker av ledamöter till högskolornas styrelser. Det var inte riktigt det som frågan gällde här.

På kulturarbetsförmedlingen är 10 000 personer inskrivna varav nästan hälften i Stockholmsregionen – Stockholm östra, som det heter. Det är en väldigt stor del. Där konstaterar man att det börjar hända en del saker på en del skolor, precis som ministern säger. Men även på Kulturrådet konstaterar man att man inte är särskilt duktig på att förbereda eleverna på dessa högskoleutbildningar för den framtid som ändå väntar.

Det är kanske inte riktigt en politisk uppgift. Det är möjligen en opinionsbildande uppgift för oss båda från olika håll att tala om att kommersialism inte är fult. Det är inte fult att starta företag. Det är inte fult att se på marknaden, konsumenten, publiken, eller hur man vill uttrycka det. Det är inte fult att sälja en tjänst. Det är inte fult att tjäna pengar.

Fortfarande finns väldigt mycket av det tänkandet inom de konstnärliga högskoleutbildningarna. Det är inte till gagn vare sig för kulturen eller för dem som går den långa utbildningen. De kommer ut och har fantastiska kunskaper inom sitt område. Men de har inte särskilt mycket överlevnadskunskap.

I går stod det i Svenska Dagbladets kulturbilaga om de utställningar som de elever som går ut dessa konstnärliga utbildningar nu har. De är

fantastiska. De visar upp sig, och de vill bli uppvaktade. Det är i princip så det står i rubriken: Dags att visa upp sig. Men hur de själva ska uppvakta får de inte särskilt mycket kunskaper i.

Det finns ett spännande EU-projekt om kulturkraft som heter I-Cube som bland annat gör uppdragsutbildningar åt Arbetsförmedlingen Kultur. Där konstaterar man att kunskaperna är ohyggligt skrall på området. Många kan efter 10–15 år ute i verkligheten inte ens presentera sig själva. Det gagnar inte detta.

Det är möjligt att vi inte står så långt från varandra. Men jag tror i varje fall att kulturministern kan göra väldigt mycket mer utan att gå in och detaljstyra. Det är inte vad någon av oss är ute efter. Det handlar om att tala om att det här är väldigt viktigt.

Anf. 22 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Jag blir trots allt inte riktigt på det klara med vad Lena Adelsohn Liljeroth vill att jag ska göra. Vill hon att jag ska fatta beslut? Vill hon att jag ska ändra någonting? Vill hon att jag ska utse någon eller att jag ska avsätta någon? Vill hon att jag ska anslå någon speciell typ av ton i regleringsbrev? Vilken sorts inflytande är det som Lena Adelsohn Liljeroth vill att jag ska utöva för att hon ska bli nöjd med det här?

Vi är överens om synsättet och perspektiven, men likafullt verkar det som att kravet är att jag ska gripa in, göra något och se till att få en ändring till stånd. Jag blir lite nyfiken på vad det är som Lena Adelsohn Liljeroth vill att jag ska göra. Det tycker jag skulle vara jättespännande att få veta.

Jag har sagt att jag vill driva opinion för det här och göra lite annat också. Men det fick jag inget beröm för. Det räcker liksom inte, utan det var någonting mer. Lena Adelsohn Liljeroth har ju två minuter kvar, så berätta gärna för mig hur jag ska få ihop det här i min trånga skalle. Ska jag göra något, eller ska jag vara missnöjd och tycka i största allmänhet?

Anf. 23 LENA ADELSONH LILJEROTH (m):

Fru talman! Vi kan väl ändå ena oss om att vi är missnöjda. Det handlar ju fortfarande om att väldigt många går ut i arbetslöshet.

Inget departement, inte ens Kulturdepartementet, lever i sin alldeles egna värld. Jag väntar mig kanske att kulturministern driver opinion. Det är inget fel i det. Jag tror inte att någon över huvud taget på någon av de konstnärliga utbildningarna, vare sig rektor eller styrelser, skulle uppfatta det som att man klampar in på ett område.

Man måste tala om att det här är viktigt, för jag vet att många inom utbildningssektorn inte har de kontakter ute som de skulle behöva. Det är förmodligen bättre än vad det var när jag gick på journalisthögskolan på 70-talet. Då var det många av lärarna som inte klarade av verkligheten utan flydde tillbaka till skolan. Detta säger jag som en liten parentes. Men jag vet att kontakterna kan bli många fler och att kunskaperna blir större.

Även om jag kanske har en övertro här – om jag ska förstå kulturministern rätt – så tror jag faktiskt att han kan göra en hel del på det här området just för att öka denna sektors totala marknad.

Anf. 24 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Jag har inga problem med det här, men jag tolkar tonläget så att det som jag sade i mitt svar och i mina inlägg var otillräckligt. Jag tycker att det här är viktigt, och jag vill driva opinion för det här. Jag vill jobba med styrelsernas sammansättning och jag vill plocka in folk där som har ett kompletterande perspektiv och som kan tillföra den här typen av kunskap.

Jag vill stärka och stimulera samarbetet mellan till exempel dem som driver utbildning på musiksidan och dem som finns på Handelshögskolan, som sker i Göteborg. Men jag gör det i kraft av att jag är minister och att jag har lite inflytande. Men detta inflytande kallar Lena Adelson Liljeroths partikamrater för politisering. De vill förbjuda mig att göra detta. Den egna personalen och studenterna på till exempel Dramatiska institutet ska själva utse sin rektor och sin styrelse just för att garantera att sådana som jag inte ska lägga näsan i blöt. Samtidigt möter jag ständigt kritik från samma partier för att jag gör för lite. Jag ska lägga mig i mer och jag ska ta mer ansvar. Jag ska styra och ställa och domdera.

Det är just den här konflikten i retoriken som jag har bekymmer med och som jag vill spela tillbaka till Lena Adelson Liljeroth. Ta med den till något gruppmöte och försök hitta en politisk linje som fungerar åt båda hållen! Då kan jag få ett råd från Moderata samlingspartiet. Ska jag lägga mig i det som är dåligt? Ska jag styra och ställa? Ska jag vara folkvald minister som uttrycker någon sorts åsikt i min dagliga gärning, eller ska jag hålla mig borta eftersom det är fullt med politisering?

Det är det vägvalet som jag har gjort på mitt vis, och där vill jag fortsätta. Men där har vi trots allt en skarp skillnad i åsikt mellan er och mig. Jag vet inte hur det är med Lena Adelson Liljeroth personligen, men Moderaterna och jag har helt olika syn på detta. Den debatt som vi för här tycker jag går i riktning mot att vi är överens om mitt synsätt. Jag vill gärna ta ett ansvar för detta. Jag vill agera, för jag tycker inte att dagens förhållanden är lagom. Jag vill agera även som beslutsfattare, och det tänker jag också göra.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på interpellation 2004/05:543 om länsmusiken

Anf. 25 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Anna Lindgren har frågat mig vilka åtgärder jag ämnar vidta för att stoppa det hon kallar utarmningen av länsmusiken. Frågan är bland annat ställd mot bakgrund av den fördelning Statens kulturråd har gjort i år av bidraget till regional länsmusikverksamhet samt regionala och lokala teater-, dans- och musikinstitutioner.

Det råder ingen tvekan om att länsmusiken är en viktig resurs i musiklivet. Tillsammans med orkesterinstitutionerna och de lokala arrangörerna utgör länsmusikorganisationerna en av förutsättningarna för att ett mångsidigt musikutbud ska bli tillgängligt för alla människor, oavsett var de bor i landet.

Den grundläggande principen för den svenska kulturpolitiken är samverkan mellan stat, landsting och kommun. Ansvarsfördelningen lades

fast redan i och med 1974 års kulturpolitiska proposition, där kommunernas, landstingens och statens roller förtydligades. Beslut om det lokala kulturlivet fattas på lokal nivå, medan de statliga kulturstöden kompletterar de regionala och lokala satsningarna.

År 1988 tog landstingen över huvudmannskapet för den regionala musikverksamheten från staten. Syftet med denna så kallade länsmusikreform var att skapa en bättre regional och lokal förankring och skapa nya möjligheter för samverkan och utveckling inom musikområdets alla delar. Statens uppgift handlade först och främst om att stödja uppbyggnaden av en självständig regional kulturverksamhet.

Det är riktigt som Anna Lindgren påpekar att statens stöd till länsmusiken minskade i två etapper 1998 och 1999. Redan den överenskommelse som träffades mellan staten och landstingen om övertagande av den regionala musikverksamheten medger en minskning av statsbidraget, samtidigt som den ger huvudmännen rätt att anpassa verksamheten efter detta. Att det statliga stödet skulle ha minskat i förhållande till vad som tidigare utlovats stämmer alltså inte.

Riksdagen ställde sig också bakom regeringens förslag att minska det statliga stödet till den regionala musikverksamheten 1998 och 1999 – dessutom med mycket bred majoritet. Syftet var bland annat att skapa en jämnare balans mellan de insatser som staten gör regionalt på olika konstområden. Landsting och regionförbund har därefter också visat på ett välkommet, stort och ökande engagemang för den regionala musikverksamheten.

Fortfarande är dock nivån på det statliga stödet till länsmusiken mycket hög i förhållande till övrig statlig finansiering av regionala institutioner. Det statliga bidraget har sedan 1999 åter ökat, med 17 %. Bidraget varierar från län till län, men kan uppskattas till inte mindre än 70 % av hela det offentliga stödet till länsmusiken. I vissa län ligger det statliga bidraget så högt som mellan 80 och 90 %. För övriga regionala kulturinstitutioner, det vill säga teatrar, orkestrar, museer och länsbibliotek, utgör det statliga bidraget ca 20–40 % av det offentliga stödet.

Detta är också ett av skälen till att Statens Kulturråd, som ju har ett självständigt ansvar för hur man vill fördela de statliga resurserna på området, nu har valt att göra vissa omprioriteringar inom ramen för sin bidragsgivning. Jag vill dock betona att Kulturrådet beslutar självständigt om bidragsfördelningen inom den totala medelsram som regering och riksdag anvisar för bidrag till länsmusikverksamhet samt regionala och lokala teater-, dans- och musikinstitutioner. Att pröva och ibland ompröva bidragsgivningen inom tillgängliga medelsramar ligger i Kulturrådets uppdrag, och jag hyser fullt förtroende för de bedömningar och avvägningar som ligger till grund för besluten.

Anf. 26 ANNA LINDGREN (m):

Fru talman! Jag tackar så mycket för svaret på min interpellation, herr minister. Historiskt är grunden för länsmusiken den gamla regionmusiken, och innan dess militärmusiken. Det är där man måste ta sin utgångspunkt i det statliga engagemanget i professionell musik i alla delar av landet. Grunden för det statliga stödet skiljer sig därför från stödet till länsteatern, läns museerna och så vidare eftersom de har bedrivits på lokal och regional nivå redan tidigare.

Statens kulturråd har arbetat med fördelningarna för året, och i samband med det kan sägas att kulturutskottet länge har varit oroat över utvecklingen för den regionala musikverksamheten. Redan på våren 2002 gjorde kulturutskottet ett tillkännagivande till regeringen om att man skulle göra en orkesteröversyn.

Utskottet föreslog att regeringen skulle låta utreda, analysera och föreslå åtgärder som rör möjligheten att bibehålla nuvarande orkesterverksamhet och tillgodose behoven av orkestermusik i hela landet, orkestrarernas ekonomi, kriterierna för bidragsfördelningen mellan olika orkestrar, svårigheten att rekrytera musiker, musikernas anställningsförhållande, orkestrarernas möjlighet till långsiktig utveckling med mera. Utskottet menade vidare att även utfallet av Kulturrådets förhandlingar med landsingen om länsmusikens uppdrag borde vägas in.

Detta tillkännagivande gavs alltså för tre år sedan från kulturutskottet till regeringen. Den 2 september 2004 kom kommittédirektiven. Då hade vi här i riksdagen åtskilliga gånger efterlyst den här utredningen. Nu är det här utredningen äntligen i gång, och det är jättebra. Den leds av Astrid Assefa.

I kommittédirektiven står följande i sammanfattning: Utredaren ska göra en översyn av de professionella orkestrarernas situation i landet. I översynen ingår att undersöka möjligheterna att behålla en orkesterverksamhet på nuvarande nivå och att främja ett brett och vida spritt utbud av orkestermusik. Landstingens och regionernas uppdrag när det gäller den regionala musikverksamheten ska även vägas in i översynen.

Det är alltså det uppdrag som hon har. På nuvarande nivå, står det. Mot den bakgrunden är det märkligt att Kulturrådet på egen hand ändrar bidragen till de regionala musikinstitutionerna såsom nu har skett, och vad jag förstår har det skett med kulturministerns goda minne.

Inför nästa år har signalerna kommit från Kulturrådet till Länsmusikkollegiet och Länsmusikens samarbetsråd att stora nedskärningar kommer att ske av det ordinarie anslaget för länsmusiken runt om i landet. För exempelvis Östgötamusiken kommer neddragningen att bli 5 miljoner år 2006 och ytterligare 5 miljoner år 2007. De här pengarna ska gå till något slags pott som orkestrarerna sedan ska söka pengar ur.

Till det ska sägas att Östgötamusiken inte har varit lyckligt lottade i den omfördelning som har gjorts för året. Man får inte någon uppräknings av anslagen för pris- och lönejusteringar.

När staten en gång beslutade om att stödja regional verksamhet kan det väl ändå inte ha varit meningen att man ska bli tvungen att säga upp en massa musiker. Det kan inte heller ha varit meningen när den här nya utredningen tillsattes.

Anf. 27 YVONNE ANDERSSON (kd):

Fru talman! Jag stod i den här talarstolen för ett tag sedan och framförde vikten av att veta beräkningsgrunderna för fördelningen av fakultetsmedel. Principiellt är den här interpellationen av en liknande karaktär. Människorna, folket, i Östergötland vet inte varför det har blivit så här. De förstår inte bakgrunden. Det svar som ministern ger visar faktiskt rätt tydligt vad som har hänt. Det är en process där man har haft en viss hållning, men det har egentligen inte kommit till folks kännedom. Plötsligt ser de att de inte har fått uppräknings av kostnader, att det ska vara en

fördelning mellan stat och landsting, att Kulturrådet äger frågan och har rådighet över vad som ska ske och att ministern känner tillförsikt och trygghet i det. Det förstår jag också. Överallt här finns det relevanta processer, men de människor som är drabbade förstår inte detta.

Förhållandena i Östergötland är precis som Anna Lindgren anförde, och jag håller med om det. En orkester kan inte bara dra ned genom att plocka bort ett par tre stråkar eller något sådant. Det håller inte. Kvaliteten bygger på att de alla ska kunna vara med. Man kan aldrig göra osthyvelsnedskärningar i en orkester. Därmed blir förutsägbarheten så viktig. Jag skulle vilja att det ordet fanns kvar efter den här debatten. Det gäller förutsägbarheten om vad det är som gäller för folk så att de i god tid kan fundera på hur de ska attackera den här situationen och varför de har hamnat i den.

Jag tror att det är ett politiskt ansvar som vi på östgötabanken har. Vi får frågor om detta gång efter annan. Ministern har naturligtvis också ett politiskt ansvar för att redogöra för på vilket sätt man har bedömt detta och utifrån vilka kriterier och grunder det har skett. Det finns inte i dag. Folk begriper inte detta. Det är likadant här som på ett universitet som vi talade om förut, en orkester och en länsmusik måste vara kvar i sin helhet. Annars tar det en rejäl tid att göra om alltihop så att det kan fungera med god kvalitet efter en nedskärning. Då måste den vara förutsägbar. Hur tänker ministern kring detta?

Anf. 28 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Yvonne Andersson återkommer till vår diskussion för en stund sedan och säger att folk inte vet och att de lokala riksdagsledamöterna har en skyldighet att hjälpa till att reda ut hur det förhåller sig. Men snälla Yvonne Andersson, har inte Yvonne Andersson som riksdagsledamot försökt berätta för dem hur systemet fungerar? Det här är ju ett system som kd stöder och som kd har varit med om att besluta om i riksdagen. Det ska vara ett gemensamt ansvarstagande mellan regionerna, staten och kommunerna. Fördelningen mellan dem har varit föremål för beslut här i riksdagen, och kd har röstat för det som har gällt.

Dessutom har kd åsikten, precis som regeringen, att de här pengarna ska fördelas av Kulturrådet som ska väga olika områden mot varandra. Detta borde Yvonne Andersson som helavlönat ombud för Östergötlands kulturintresserade väljare kunna berätta för dem, om Yvonne Andersson hade känt till det. Men ibland tolkar jag frågorna så att hon vill att jag ska stå här och berätta hur det går till i stället för att hon sköter sitt jobb som riksdagsman och allmänbildar sig på sitt eget politikområde.

Det är fritt fram för kd och andra att motionera om ett annat sätt så att regeringen till exempel bestämmer vad anslagen ska vara tio år framåt, att alla anslag ska fördubblas eller vad som nu möjligen skulle tillfredsställa kd i de här sammanhangen. Men kd har aldrig gjort det, utan detta är ett system som kd ser ut att gilla. Det gäller också inflationsuppräknings och annat där kd inte har sträckt sig längre än till att orda om att det är olyckligt att alla inte får mer pengar. När det ska skrivas motioner finns det inte med.

Jag påstår att systemet i dag är väldigt generöst mot länsmusiken och mot länen. 70–80 % av kostnaderna bärs av staten. Riksdagen har bestämt att det ska vara ett gemensamt ansvarstagande. De regionala hu-

vudmännen tar ansvar för 20–30 % och staten för 70–80 %. Hur kan man kalla detta att de *drabbas* av en snål stat? Yvonne Andersson använde uttrycket ”de drabbade”. Skulle man vara *drabbad* av att staten står för 70–80 % av finansieringen? Det är ett språkbruk som jag tycker är helt orimligt. Staten är väldigt generös mot länsmusiken jämfört med till exempel teatrarna, dansen, konsten och andra kulturyttringar. Denna generositet tycker jag inte är någonting som *drabbar* länsmusiken. Det är någonting som gynnar länsmusiken.

Sedan har Kulturrådet valt att på marginalen inte inflationsuppräknas i år för att föra över pengar till andra mindre gynnade regionala områden som till exempel dansen. Det ligger inom Kulturrådets uppdrag att prioritera var de tycker att pengarna gör mest nytta. Med hänsyn till det mycket stora statliga ansvarstagandet och det mycket begränsade regionala ansvarstagandet kan jag förstå den mycket lilla och mycket begränsade omprioritering som Kulturrådet här har valt att göra.

Jag tycker att Anna Lindgren och Yvonne Andersson skulle ena sig med mig om att godkänna omdömet att det är en generös statsbudget som tar så stort ansvar för det regionala musikutbudet genom sina bidrag till landstingen för länsmusiken. Det är jättestort.

Det vore klädsamt om Yvonne Andersson och Anna Lindgren kunde säga att 70–80 % är generöst och inte säga att det är snålt, att det drabbar, att det träffar och att det är så synd att det inte är mer. Om det är snålt, vad gäller då för den andra huvudmannen som bara står för 20–30 % av kostnaderna?

Anf. 29 ANNA LINDGREN (m):

Fru talman! Det jag tar upp handlar om den utredning som regeringen tillsatt och där man skrivit ”nuvarande”. Det kommer inte att vara ”nuvarande” för 2004, eftersom förutsättningarna nu ändras i efterhand.

Jag talade i går med ministrerns partikamrat, som är ordförande i Östgöta Blåarsymfoniker, och han var mycket olycklig över det här. Vi tar det som ett exempel, men så ser det ut i hela landet. Man är bekymrad över detta. Jag tror att Jämtland till och med har lagt ned. Det finns alltså väldiga svårigheter när man som lokalpolitiker eller landstingspolitiker måste ställa kulturverksamheter eller dessa musikinstitutioner mot vård, skola och omsorg. Plötsligt gör man en jämförelse, och situationen blir väldigt svår. Jag tycker att kultur är en så pass långsiktig sak att det är viktigt att staten verkligen håller sin hand över den i alla sammanhang.

Kulturrådet har, tycker jag, handlat på ett sätt som motsäger de direktiv som regeringen givit Astrid Assefa, som ska utreda detta. Förutsättningarna för hennes arbete har förändrats, eftersom det enligt direktiven ska utredas på nuvarande nivå – jag säger det igen. Det måste väl ändå menas ekonomiskt? Och nuvarande nivå måste väl ändå betyda det som gäller 2004?

Utan kompensation för pris- och löneuppräknings för 2005, och med signaler om neddragningar 2006 och 2007, kommer verksamheten i våra regionala musikinstitutioner att urholkas på ett oacceptabelt sätt, och det kommer att drabba kulturen för ungdomar hårt. Av de ca 400 konserter som Östgötamusiken ger per år är 58 % spelningar som görs ute i skolor och för ungdomar. Det är alltså en oerhört viktig del.

Inte minst med tanke på att det finns rekryteringssvårigheter när det gäller musiker har vi anledning att låta ungdomar möta den typen av musik som bland annat Östgötamusiken framför för att inspirera dem att ta del i musik- och kulturskolor som ju kommunerna driver alldeles själva. Det är en fantastiskt fin verksamhet, men de behöver inspiration på lokalplanet. Det är skillnad jämfört med symfoniorkestrar – det finns fem stycken i landet – eftersom de här ju finns i varje län. De står för en viktig del av musikkivet i många kommuner när de, ofta genom privatpersoner, också engagerar sig i det lokala musikkivet.

Det jag alltså begär är att detta måste stoppas tills orkesterutredningen är klar och har behandlats politiskt. Jag vet inte om det innebär att jag anser att ministern ska gå in och ministerstyra lite grann, men jag tycker i alla fall att man kunde påpeka detta för Kulturrådet även om de är självständiga. De har kanske missat att regeringen tillsatt en utredning. Det kan vara så, jag vet inte – det är ju så mycket paper överallt. Så bråttom kan det väl knappast vara, eftersom utredningen ska vara klar den 30 januari 2006. Då borde kulturministern kunna informera Kulturrådet om de här frågorna. För kulturministern menar väl inte att Kulturrådet kan strunta i att regeringen givit direktiv till en utredning? Det är ju kulturutskottet i riksdagen som initierat utredningen. Jag tycker inte att Kulturrådet bara kan ignorera den, och inte heller ministern.

Anf. 30 YVONNE ANDERSSON (kd):

Fru talman! Beträffande den kritik som ministern riktade mot mig om att jag som heltidsanställd politiker i Östergötland borde berätta vad kd ställt upp på i riksdagen är jag lite glad att kunna säga att jag faktiskt berättat om det, rätt mycket till och med.

Men det var inte det jag ville åt. Jag står bakom Kristdemokraternas politik i de här frågorna, men det är egentligen inte min uppgift att behöva klargöra för dem som går i spetsen för verksamheterna. Det jag anförde handlade inte om drabbning hittan och dittan utan om förutsägbarheten för dem att kunna planera, kunna se om man måste dra in på något, veta vad man kan förvänta sig, veta vad det finns för utbildningar. Det gäller också den tidsdiskrepans som Anna Lindgren valde att nyss nämna.

Det är den tydligheten människor på fältet behöver för att kunna känna tillförsikt i sitt arbete och kunna fortsätta att vara kreativa. Där kan inte oppositionspolitiker eller vanliga riksdagspolitiker gå ut i sina valdistrikt och säga att så här och så här blir det. Det är i stället regeringens företrädare som måste ta ansvaret och tydliggöra för folket vad som gäller. Blir det uppräknings på grund av pensionerna? Blir det si och så? Vad har vi att jobba med inför nästa period? Hur kan vi lägga budgeten?

Det var den tydligheten jag efterlyste, och den var inte avsedd för mig här i kammaren. Det behöver inte ministern redogöra för, utan det handlar om hur ministern tänker redogöra för att det finns en förutsägbarhet ute på fältet bland dem som jobbar med de här frågorna så att de kan känna trygghet och kreativitet i sin verksamhet. Det är det jag efterlyser.

Anf. 31 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Jag beklagar om jag överskattade Yvonne Anderssons förmåga att reda ut kd:s politik för medborgarna. Om kd stöder nuva-

rande ordning går det aldrig att motionera om att den ska ändras. Kd måste väl kunna berätta varför den nuvarande ordningen är bra. Det är en enkel och modest begäran som jag tycker är rimlig att göra, men det var tydligen att gå för långt, för nu säger Yvonne Andersson att det kan ingen annan än regeringen berätta. Det är fel. De som röstar med tummen och knappen kan berätta varför de röstar som de gör.

När det gäller att man ska ha långsiktig förutsägbarhet vet jag inte om Yvonne Andersson vill att vi ska avskaffa det årliga budgetarbetet och att riksdagen inte varje år ska berätta vad den tycker att pengarna ska användas till. Så länge vi har en riksdag som kräver att regeringen kommer med förslag som det ska fattas beslut om i riksdagen varje år kommer regeringen inte att kunna lova mer än ett år i taget. I annat fall är det att sätta sig över riksdagen och ta över rollen som första statsmakt, och det tänker i alla fall inte jag medverka till. Där får Yvonne Andersson nog vara så god och berätta för alla dem som är beroende av statens pengar att riksdagen kräver årliga beslut, inte långsiktigt bindande beslut som aldrig kan rivs upp.

Anna Lindgren beskriver att länsmusiken är oerhört viktig. Hon räknar upp på vad sätt den är viktig. Just det. Precis. Jag håller med om vartenda ord. Det är det viktigaste instrumentet för att nå ut inte minst till unga människor runtom i landet, till dem som inte bor på orter där det finns stora, starka institutioner som jämt är i tv och därmed lättare hamnar i riksdagens motioner. Där det inte finns nationalscener, där det inte finns stora riksspridda morgontidningar på plats, där behövs länsmusiken mer än någon annan. Därför behövs också länsmusikens advokater som slåss för länsmusiken, försvarar länsmusiken och vill att den ska få ta plats.

Jag hoppas att vi kan vara allierade när vi slåss för en kulturbudget som inte ska spenderas bara i Stockholm och när vi slåss för att kulturen ska få ta plats också i kommuner och landsting. Det vill jag nämligen att den ska göra. Den konkurrerar med vård, skola och omsorg om pengar i landstingen och därför ska staten betala, säger Anna Lindgren. Men jag kan avslöja en hemlighet: I våra budgetförhandlingar konkurrerar den också med sjukvård, skola, forskning och utbildning, ja till och med med försvaret. Frihet från målkonflikter, där pengarna är fritt tillgängliga så att man inte behöver välja, har vi inte heller i regeringen.

Därför tycker jag att det skulle ha varit klädsamt – och jag beklagar att Yvonne Andersson missade möjligheten att göra detta – om vi kunde enas om att säga som det är: Staten är generös och tar ett generöst ansvar för länsmusiken, när man 70 % eller ibland upp till 80 % av kostnaden och låter den regionala huvudmannen ha ett så lågt ansvarstagande som ned till 20 %. Jag håller inte med när man kallar detta för snålt och ogint eller när man kallar dem som får 80 % av pengarna i statsbidrag för drabbade. Det är en orättvis benämning. I själva verket är staten i det här fallet ansvarstagande och går väldigt långt.

Jag tycker inte att det är orimligt att Kulturrådet gör omprioriteringar av den lilla och marginella art som det här handlar om. I ett land som helt saknar inflation avstår man från inflationsuppräknning under ett enstaka år under den tid man utreder verksamheten. Det är en omedveten förolämpning av Kulturrådet att antyda att rådets musikexperter inte vet om att det

är en orkesterutredning på gång. Detta tycker jag nog att Anna Lindgren skulle be om ursäkt för.

Det är klart att man inte kan sterilisera eller djupfrys hela politikområdet bara för att det är en utredning på gång. Då blir det bara handlingsförlamning.

Anf. 32 ANNA LINDGREN (m):

Fru talman! Be om ursäkt tycker jag inte att jag behöver göra. Jag oroar mig för att man över huvud taget har satt i gång med denna förändring nu, där pengarna så småningom ska bli projektpengar. Om det i direktiven står "nuvarande nivå" måste man väl stanna kvar på nuvarande nivå tills utredningen är klar. Det är vad jag menade. Nu tar man bort anslag och så att säga kanske svälter ut verksamheten under de kommande åren. Det fanns ju aviserat till 2006 och 2007.

Jag är jätteglad över att vi är överens om hur viktig den regionala kulturpolitiken är. Det har jag kämpat för i mitt parti, och jag har fått med mig partiet på det. Nu ser ministern lite oroad ut, men jag har faktiskt fått partiet med mig, och jag är väldigt glad för det.

Vi som sitter här i Stockholm och är riksdagsmän eller ministrar möter inte väljarna varje dag. Så var det inte när jag var kommunalpolitiker i Linköping och det kunde ta en timme för mig att gå över Stora torget. Så är det inte för oss nu. Det är skillnad mellan oss och kommunpolitikerna, som i budgetsammanhang ska diskutera detta med folk.

Det som nu oroar mig är förslaget om projektpengar. Anslag dras in, och man ska få söka projektpengar själv i stället. Det känner jag igen från mitt jobb som lärare. I kommunen drog man in grundbidraget till varje skola, och vi som lärare skulle i stället hitta på en massa projekt att söka pengar för. Det gjorde att det inte blev någon nyordning alls. De som inte orkade skriva några ansökningar lunkade på som förut, och de som hade fått pengar slutade efter projektets slut. Jag tror mycket mer på att man har en ordentlig, stabil antingen det gäller en orkester som Östgötamusiken eller en skola, där man jobbar som lärare eller rektor och ledare. Det tror jag är viktigt.

Om bara Kulturrådet kunde hesitera lite med de sista projektmiljonerna – jag förstår att ministern representerar Kulturrådet – kunde man kanske i utredningen komma fram till något riktigt bra som gynnar hela landet, inte minst alla landets ungdomar.

Anf. 33 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Jag ska inte vara polemisk eftersom detta är det avslutande inlägget. Men jag vill ändå ta fasta på en sak som Anna Lindgren sade och som glädde mig mycket, nämligen att hon hade fått med sig sitt parti på att byta politik på ett viktigt område: Kulturen ska få ta plats också i kommunernas och landstingens budgetar. Jag hoppas att detta stämmer. Jag har inte sett det hittills.

Jag är ju också väljare och får en massa partipropaganda hem i brevlådan. Där brukar jag kunna se att Moderaterna tycker att metoden att få ordning på sjukvården är att landstingen ska koncentrera sig på sin kärnverksamhet, sjukvård, och sluta med kulturen. Jag trodde att detta var själva poängen med den moderata landstingspolitiken. Men jag är glad över att Anna Lindgren nu har fått med sig partiet på att fundamentalt

byta synsätt när det gäller vad landstingen ska syssla med. Riksdagen ska inte vara den enda som tar ansvar för kulturen för exempelvis linköpingsborna.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2004/05:116
9 maj

Svar på
interpellationer

9 § Svar på interpellation 2004/05:548 om taltjänst

Anf. 34 Socialminister BERIT ANDNOR (s):

Fru talman! Elina Linna har frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder så att taltjänst kan erbjudas i hela landet. Hon har också frågat om jag avser att vidta några åtgärder för att säkra tillgången till taltjänst på andra språk än svenska.

Alla människor ska ha samma möjligheter att kunna ta del av information och göra sig hörda. Målet för den svenska handikappolitiken är att alla människor oavsett funktionshinder ska kunna vara fullt delaktiga i samhällslivet.

Sedan Socialstyrelsen gjorde sin senaste kartläggning 1996 har tre landsting tillkommit. Ett av dem är Västra Götaland som omfattar fyra tidigare landsting. Socialstyrelsens kartläggning visar att det som regel tar tid från att en ny verksamhet som taltjänsten introduceras i ett landsting till att den blir etablerad. Det är därför angeläget att de landsting som inleder ny verksamhet inte avbryter denna för snabbt om efterfrågan till en början är liten. I stället är det viktigt med ytterligare information och att ge verksamheten tid att bli känd.

Landstingen har i en överenskommelse mellan staten och Landstingsförbundet åtagit sig att bygga ut taltjänsten. Jag förutsätter att de tar sitt ansvar och utvecklar den ytterligare. Jag kommer fortsättningsvis att följa hur utvecklingen går.

Jag vill också fortsätta att lyfta fram de möjligheter som den tekniska utvecklingen kan bidra med som ett komplement till det mänskliga kommunikationsstödet. Vi kan inte bortse ifrån att det i vissa delar av landet kan vara svårt att tillhandahålla taltjänst, på grund av att målgruppen är alltför liten eller de geografiska avstånden är alltför stora. I sådana fall kan tekniken ge möjligheter till en smidigare och alltid tillgänglig talhjälp som gör den talskadade oberoende av hjälp av andra. Taltjänsten arbetar redan i dag både med förskrivning av och utveckling av kommunikationshjälpmedel. Det är också viktigt att föra in en medvetenhet bland dem som utvecklar produkter av olika slag, att tekniken så långt det är möjligt måste fungera för alla i enlighet med konceptet Design för alla. Att kunna kommunicera är en av de grundläggande förutsättningarna för att kunna delta i samhällslivet på samma villkor som andra.

Anf. 35 ELINA LINNA (v):

Fru talman! Först vill jag tacka socialminister Berit Andnor för svaret. Som ministern vet framställde jag en skriftlig fråga i detta ämne strax före jul. Jag var inte riktigt nöjd med svaret. Därför ville jag nu lyfta fram behovet av taltjänst i en interpellation. Jag måste erkänna att jag

inte är nöjd med svaret den här gången heller, men jag hoppas att vi i debatten nu ska kunna räta ut en del frågetecken.

I mitt första inlägg tänker jag främst hålla mig till övergripande principer och till överenskommelsen mellan Landstingsförbundet och staten, naturligtvis utifrån ett riksperspektiv.

Socialministern förutsätter att landstingen följer överenskommelsen mellan staten och Landstingsförbundet om att bygga ut taltjänsten. Det förutsätter jag också. Men när verkligheten visar på annat så måste regeringen reagera, enligt mitt sätt att se det.

Överenskommelsen slöts redan 1990. Regeringen reagerade i budgetpropositionen 1995 med att konstatera att utbyggnadstakten i ett riksperspektiv var alldeles för långsam. I dag, tio år senare, saknar över hälften av landets landsting taltolkar. Jag anser att vi inte ens kan tala om någon utveckling i dag, utan det handlar om ett misslyckande. Överenskommelsen efterlevs inte. Jag anser att regeringen måste reagera. Vad anser socialministern?

Frågan är om vi inte bryter mot en del regler genom att utestänga människor från att göra sig hörda i samhället. I FN:s standardregler om handikappolitik kan vi i dess femte regel bland annat läsa: Informationen ska vara sådan att personer med funktionshinder själva kan förstå den. Vidare: Man ska också tänka på människor med andra funktionshinder som behöver information som passar dem.

I ett annat regelverk, förvaltningslagen, stipuleras följande i 8 §: När en myndighet har att göra med någon som inte behärskar svenska eller som är allvarligt hörsel- eller talskadad bör myndigheten vid behov anlita tolk.

Samma sak är det i förvaltningsprocesslagen. Där står det i 50 §: Behärskar part, vittne eller annan som skall höras inför rätten ej svenska språket eller är han allvarligt hörsel- eller talskadad skall rätten vid behov anlita tolk.

Här gäller inte ens längre ”bör” utan ”skall” rätten.

Frågan kvarstår: Vad gör vi när över hälften av landets landsting saknar taltolkar? Det behövs utbildade personer som kan hjälpa till och stödja kommunikationen mellan den talhandikappade och hans eller hennes samtalspartner. Det kan gälla att försvara en social rättighet, göra ansökningar eller kanske överklaga beslut.

Socialministern lovar att följa utvecklingen och utbyggnaden av taltjänsten. Men räcker det?

Anf. 36 Socialminister BERIT ANDNOR (s):

Fru talman! Jag vill inleda med att säga att jag tycker att det är oerhört positivt att Elina Linna lyfter fram den här frågan på nytt så att vi får tillfälle att debattera den. Den är naturligtvis oerhört central och viktig därför att det här ytterst handlar om mänskliga rättigheter och om alla människors möjlighet att delta i samhällslivet fullt ut. Taltjänsten är en viktig del.

Men det som också har hänt sedan vi gjorde den senaste kartläggningen är att den tekniska utvecklingen har gått framåt. Vi ser också att det kontinuerligt utvecklas nya typer av hjälpmedel som är mycket användbara för människor med just det här funktionshindret.

Sedan är det naturligtvis så att det också är förknippat med en del svårigheter. Bland annat kan vi konstatera, i enlighet med den hjälpmedelsutredning som presenterades i slutet av förra året, att det ser ganska ojämnt ut i landet. Tillgången till datorbaserade hjälpmedel varierar mellan våra län. Det finns för stora skillnader, enligt min uppfattning. Det handlar också om att man hänger med väldigt olika i utvecklingen ute i våra landsting.

De här frågorna har ju lyfts fram av Catherine Persson, den särskilda utredare vi har haft just när det gäller frågorna om tillgången till hjälpmedel men också frågor som rör de avgifter som många gånger är förknippade med hjälpmedel.

Detta betänkande har varit ute på remiss och är för närvarande föremål för beredning i Regeringskansliet. Jag räknar med att kunna återkomma i en proposition till riksdagen i slutet av detta år eller i början av nästa år. De här frågorna finns med i det fortsatta beredningsarbetet.

Det är också så att jag finner anledning att komplettera den kartläggning som har skett för kanske alltför länge sedan. Jag tror att det kan vara av vikt i det här beredningsarbetet att genomföra någon form av kartläggning och lämna ett sådant uppdrag till Socialstyrelsen. Jag tror att det också är viktigt för att kunna göra en bedömning av vilka ytterligare åtgärder som eventuellt skulle kunna vara för handen.

Jag tycker också att i en sådan kartläggning borde inrymmas den frågeställning som Elina Linna lyfter fram i sin interpellation, nämligen behovet av taltjänst på andra språk än svenska.

Sammantaget vill jag understryka att jag ser vikten av att fortsätta att följa utvecklingen inom det här området. Jag har också för avsikt att återkomma i den här frågan.

Anf. 37 ELINA LINNA (v):

Fru talman! Jag blir väldigt glad över socialministerns halva löfte – eller jag kanske kan kalla det löfte – att någon form av kartläggning kommer att ske med tanke på taltjänsten liksom när det gäller behov av taltjänst på andra språk än svenska.

Jag ser också fram emot propositionen som bygger på Catherine Perssons utredning. Den propositionen tror jag kommer att innebära att funktionshindrades och handikappades behov bättre kommer att kunna tillgodoses och att vi skulle komma till rätta med ojämlikheten när det gäller både hjälpmedel och andra stöd- och hjälpåtgärder så att vi får en jämligare tillgång till hjälp.

Ett problem som socialministern lyfter fram i sitt svar är behovet av information. I dag är det taltolkarna själva som också informerar. Det anser jag är mycket olyckligt. Det blir så att ju mer informationsinsatser de gör, desto mindre tid får taltolkarna för själva tolkningen. Det blir väldigt ryckiga insatser. Det behövs mer kontinuitet, och jag anser att informationsinsatserna borde ligga hos någon annan. Det är återigen egentligen landstingen som borde se till att man informerar.

I sitt svar och även i inlägget nyss lyfte socialministern fram tekniska hjälpmedel. Visst håller jag med om att utvecklingen när det gäller tekniska hjälpmedel har gått framåt. Men jag är av den bestämda åsikten att tekniska hjälpmedel endast kan ses som komplement när det gäller taltjänst. Det som handlar om en relation till en annan människa, om dialo-

gen, nyanser i orden och känslöyttringar i kommunikationen, kan aldrig ersättas med tekniska hjälpmedel. Där behövs den mänskliga kontakten.

Jag har också nyligen fått höra att det finns forskning, till exempel när det gäller personer som har drabbats av afasi, som visar att de väljer bort tekniska hjälpmedel. Om det inte finns taltjänst uteblir ju hjälpen helt och hållet. Det beror naturligtvis också på skadan hur tekniska hjälpmedel kan bidra. Men jag är tveksam till att det skulle vara någon lösning när vi talar om behovet av taltjänst.

Återigen kommer jag till informationsinsatserna. Jag tror att det är många som inte ens känner till att de har rätt till taltolk. Det handlar ju inte om en liten grupp människor. Jag har nämnt afasi tidigare. Det finns också andra som drabbas av talsvårigheter, till exempel genom Parkinsons sjukdom, hjärnskador och naturligtvis olika typer av begåvningshandikapp. Det är en förhållandevis stor grupp. Personer med dyslexi kan också få stor hjälp av en taltolk.

Anf. 38 Socialminister BERIT ANDNOR (s):

Fru talman! Jag vill understryka det som både Elina Linna och jag har konstaterat, att landstingen har det här ansvaret. De har också en överenskommelse med staten. De har själva påtagit sig ansvaret att bygga ut taltjänsten.

Det utesluter inte att vi naturligtvis ska följa den här frågan och, precis som jag sade i mitt tidigare inlägg, kanske också göra en ny kartläggning av hur situationen ser ut för att kunna göra bra bedömningar. Men landstingen har i den här överenskommelsen tagit på sig ansvaret. Delar av detta kommer jag att återkomma till i den proposition som jag tidigare har nämnt.

När det gäller de tekniska hjälpmedlen är det ändå på det sättet att utvecklingen går framåt mycket snabbt och på ett sätt som gör att man som person med funktionshinder kommer att kunna skapa sig en frihet och ett oberoende som naturligtvis skulle ha varit omöjligt i en situation där man var beroende av att ha den personliga assistansen. Den utesluts inte i det jag säger. Men rätt använd och med en riklig tillgång till de hjälpmedel som finns skapar vi förutsättningar för funktionshindrade att leva ett oberoende liv och med ett större mått av frihet. Det är också ett av våra viktiga mål med de insatser som vi har inom det här politikområdet.

Jag tar denna fråga på allra största allvar, och jag har för avsikt att återkomma i en proposition. Därutöver ska jag noga följa frågan framöver.

Anf. 39 ELINA LINNA (v):

Herr talman! Jag talade i mitt tidigare inlägg om de arbetsuppgifter som personer inom taltjänsten har. Jag måste påpeka att socialministern framförde en klar missuppfattning i sitt svar, nämligen att taltjänsten arbetar med att utveckla tekniska hjälpmedel redan i dag. Det stämmer inte. Det vill jag rätta till.

Jag vill tacka för det besked socialministern gav när det gäller personer med annat modersmål än svenska. Jag fick inget besked i det skriftliga svaret. Jag ser fram emot att det kommer att utredas. Problemet i dag är att vi inte vet hur många människor som har behov av taltjänst. Vi vet absolut inte hur många av de människorna det är som har ett annat språk

som modersmål än svenska. Det behövs en utredning, och det behövs en informationskampanj om vad man kan få hjälp med hjälp av taltjänsten och också rättigheten till taltjänst. Om vi talar om mänskliga rättigheter måste vi också komma ihåg att det i vår grundlag finns med rätten att uttrycka sig och att få yttra sig fritt.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2004/05:116
9 maj

Svar på
interpellationer

10 § Svar på interpellation 2004/05:515 om Sveriges företagsskatt

Anf. 40 Finansminister PÄR NUDER (s):

Herr talman! Carl B Hamilton har ställt fyra frågor till mig om vilka konsekvenser generaladvokatens yttrande i ett mål i EG-domstolen, det så kallade Marks & Spencer-målet, angående de brittiska reglerna för förlustutjämning kan få för svensk företagsbeskattnings.

I sin första fråga undrar Carl B Hamilton vilka initiativ jag tänker ta med anledning av yttrandet.

Det är ytterst EG-domstolen som tolkar EG-fördraget och som avgör om en regel strider mot EG-rätten eller inte. Än så länge har det bara kommit ett yttrande från generaladvokaten till domstolen med förslag till avgörande. Generaladvokaten har i sitt yttrande ansett att de brittiska reglerna inte är förenliga med etableringsfriheten enligt EG-fördraget eftersom reglerna inte medger förlustutjämning för förluster i dotterbolag i utlandet.

Enligt den svenska regeringens mening kan regler som de brittiska inte anses strida mot etableringsfriheten i EG-fördraget eller mot gemenskapsrätten i övrigt. Vi delar alltså inte generaladvokatens åsikt och detta i huvudsak av följande skäl.

Gemenskapsrätten innehåller inte några regler om beskattningsrättens fördelning medlemsstaterna emellan. Ett system som bygger på internationellt accepterade principer för beskattningsrättens fördelning kan därför inte anses strida mot gemenskapsrätten. Dessutom är en förutsättning för ett resultatutjämningsystem mellan skilda skattesubjekt att både vinst och förlust ingår i systemet. Resultatutjämning kan således endast ske mellan skattesubjekt – eller inkomster – för vilka medlemsstaten i fråga har beskattningsrätt.

Som jag sade tidigare är generaladvokatens yttrande bara rådgivande och binder inte EG-domstolen på något vis. Utgången i målet är inte alls klar, och Sverige, i likhet med flera andra medlemsstater, delar inte den bedömning som generaladvokaten gör. Det är således för tidigt att prata om vilka initiativ som eventuellt kommer att tas med anledning av en dom i målet.

I sin andra fråga undrar Carl B Hamilton om jag har beräknat och gjort mig en uppfattning om de fiskala intäktsförändringarna för Sverige i det fall EG-domstolen följer generaladvokatens förslag.

I likhet med interpellanten anser jag att det är av stor vikt att vi försöker få en bild av vad detta skulle kunna betyda för skatteintäkterna från företagssektorn. Man måste dock komma ihåg att effekterna av att de brittiska reglerna – och i förlängningen möjligen även de svenska reglerna om koncernbidrag – underkänns är mycket svåröverskådliga. Till

svårigheten bidrar att generaladvokaten i sitt yttrande anfört att EG-fördraget inte utgör hinder för en medlemsstat att ha nationell lagstiftning enligt vilken koncernavdrag bara medges om det kan fastställas att förlusterna i dotterbolag som har hemvist i en annan medlemsstat inte kan utnyttjas i den medlemsstaten.

Carl B Hamilton frågar även hur jag ska främja målen om en god långsiktig resursallokering i näringslivet och rationell lokalisering av ekonomisk verksamhet genom att bejaka utfallet i en dom som går i Marks & Spencers favör.

Liksom interpellanten är jag en vän av god långsiktig resursallokering och av att företagens lokaliseringsbeslut bygger på en ekonomiskt rationell grund. Det bästa sättet att säkerställa ett sådant utfall är att se till att regelverken är enkla, rättvisa och långsiktigt hållbara. Regeringen arbetar kontinuerligt med att se till att dessa krav är uppfyllda för att Sverige även i fortsättningen ska vara ett land som det är attraktivt att bedriva verksamhet i. Om och hur regelverken behöver anpassas till en eventuell dom i Marks & Spencers favör är det dock för tidigt att svara på.

Slutligen har Carl B Hamilton frågat mig vilka nya initiativ jag tänker ta för ett ökat svenskt engagemang för att få fram ett gemensamt vinstbegrepp inom EU och en konsoliderad företagsskattebas inom EU.

Frågan om att skapa en gemensam konsoliderad företagsskattebas diskuteras just nu på EU-nivå. EU-kommissionen har satt i gång ett arbete med att försöka identifiera hur en gemensam företagsskattebas skulle kunna se ut. Sverige är försiktigt positivt till att undersöka frågan om det är möjligt att införa en gemensam konsoliderad bolagsskattebas. För närvarande pågår arbetet i en särskild arbetsgrupp där medlemsstaterna har inbjudits att delta. Sverige har valt att delta i arbetsgruppen. Med hänsyn till arbetets omfattning och dess tekniska karaktär har det hittills skapats två undergrupper som för närvarande diskuterar avskrivningsregler respektive regler för skuldreserveringar. Sverige deltar i båda dessa grupper också. Sverige deltar således redan i dag i kommissionens arbete.

Jag vill dock framhålla att det än så länge bara handlar om ett tekniskt arbete där medlemsstaterna hjälper kommissionen med att identifiera frågor som hänger samman med en gemensam skattebas och att identifiera tekniska lösningar på hur en gemensam skattebas skulle kunna utformas.

För närvarande tror jag inte att några ytterligare initiativ är aktuella, eller ens möjliga. Det arbete kommissionen har inlett tillsammans med medlemsstaterna är mycket tids- och resurskrävande, och det är inte realistiskt att tro att något ytterligare projekt kommer att startas i nuläget.

Anf. 41 CARL B HAMILTON (fp):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka för svaret.

Jag noterar att den nye finansministern visserligen är försiktig i sitt svar men ändock är entydigare och mer positiv än sin företrädare. Det gäller framför allt i den del av svaret som gäller fortsatt arbete med att identifiera en gemensam konsoliderad företagsskattebas inom EU och ett gemensamt vinstbegrepp. Det gläder mig att finansministern bejakar det arbetet.

Jag och andra liberaler och ekonomer är nämligen övertygade om att det är särskilt viktigt för en liten öppen ekonomi som den svenska att minska – och om möjligt eliminera – olikheter EU-länder emellan som fungerar som handelshinder. I detta fall blir definitionen på handelshinder att företag gör dispositioner och allokeringar av sina finansiella resurser och i sista hand lokalisering av produktion och annat som enbart motiveras och drivs på av skatteskäl. Därmed blir även ländernas resursanvändning mindre effektiv än om handelshinder inte funnits eller hade varit lägre.

Det finns en viktig skillnad mellan Sverige och Storbritannien. Vårt land har större anledning att bekämpa skattedrivna företagsbeteenden eftersom Storbritannien, liksom andra stora länder inom EU – Tyskland, Frankrike och Italien – har en så stor hemmamarknad att inhemsk produktion i huvudsak får sin avsättning inom det egna landet, det vill säga som tysk, fransk, brittisk eller italiensk konsumtion. I stora ekonomier kan vinst- och förlustutjämnning sålunda göras mera rationellt – även i stora företag och koncerner. Det stora EU-landets stora företag har sålunda i dag en klar fördel jämfört med stora företag i mindre EU-länder som vårt eget som saknar den möjligheten.

Det här är ett förhållande som inte finns omnämnt i svaret från Finansdepartementet. Jag är synnerligen förvånad och oroad över denna lucka i svaret från Finansdepartementet. Vi som svenskar måste besinna att Sverige precis som stora företag i andra små länder, till exempel i Nederländerna, har betydligt mer att vinna på bland annat förlustutjämnning över gränserna än till exempel Storbritannien. Vi ska inte streta emot en utveckling där skattemässiga handelshinder undanröjs, utan bejaka en sådan utveckling, stödja den och till och med driva på den.

Det svar som jag har fått här i dag är till sin karaktär ett defensivt juristsvar. Det sägs sålunda i svaret, som ett motargument till generaladvokatens bedömning, att det är en ”förutsättning” att både vinster och förluster ska kunna utjämnas ”i systemet”. Ja, men det här är lite att blanda bort korten.

Det är inget fel att även vinster bör kunna utjämnas. Det är till och med önskvärt! Men att framhäva det som att det vore ett argument för att streta emot förlustutjämnning över gränserna är feltänkt. Ministerns svar om vinstutjämnning över gränserna är i stället ett starkt argument *för* att Sverige bör ta initiativ till att möjliggöra *även* vinstutjämnning inom EU.

Det sker för övrigt redan i dag en viss vinst- och resultatutjämnning över gränserna genom så kallad *transfer pricing*. Skulle det bli skatterättsligt möjligt med resultatutjämnning kommer man ifrån mycket felprissättning i internationell handel med varor och tjänster, driven av skatteskäl.

Låt mig upprepa: Långsiktigt ligger det inte minst i Sveriges och andra små, öppna ekonomiers samhällsekonomiska intresse att resultatutjämnning över gränserna blir möjlig. Det inkluderar naturligtvis också förlustutjämnning. Låt oss arbeta för det, och inte streta emot.

Anf. 42 Finansminister PÅR NUDER (s):

Herr talman! Den här frågan är av stor principiell betydelse, och låt mig därför helt kort ytterligare utveckla regeringens syn på de grundläggande frågorna här.

Gemenskapsrätten innehåller inte några regler om beskattningsrättens fördelning medlemsstaterna emellan. Ett system som bygger på internationellt accepterade principer för beskattningsrättens fördelning kan inte anses strida mot gemenskapsrätten. En förutsättning för ett resultatutjämningsystem mellan skilda skattesubjekt är att såväl vinst som förlust ingår i systemet. Härav följer att resultatutjämningsendast kan ske mellan skattesubjekt eller inkomster för vilka staten har beskattningsrätt.

Regeringen delar därför inte, precis som jag sade i mitt skriftliga svar, generaladvokatens åsikt att resultatutjämningsystem som det brittiska skulle strida mot etableringsfriheten i artikel 43 i EG-fördraget. Däremot är det bra att även generaladvokaten inser att hans tolkning kan ge upphov till allvarliga konsekvenser, eftersom en förlust då kan komma att dras av två gånger, en gång i varje medlemsstat. Det är därför fullt logiskt att han även uttalat att det är acceptabelt med nationella regler som bara medger avdrag för en utländsk förlust om den inte kan dras av i den andra medlemsstaten.

I detta mål kommer domstolen sålunda att behöva ta ställning till hur den skatterättsliga territorialprincipen ska tolkas EG-rättsligt. Många medlemsstater delar Sveriges uppfattning vad gäller generaladvokatens yttrande, och utgången i detta mål är inte klart, och domstolen kan mycket väl komma till en annan slutsats än generaladvokaten.

Carl B Hamilton karakteriserade mitt svar som ett "defensivt juristsvar". Det må vara upp till Carl B Hamilton att etikettera mitt svar. Jag kan inte låta bli att säga, om vi nu ska diskutera varandras inlägg, att när man till och med kan känna igen enskilda formuleringar i det av Carl B Hamilton upplästa skriftliga inlägget kommer man osökt att tänka på inlagor från Svenskt Näringsliv som har inkommit till Finansdepartementet. Men det är måhända ett sammanträffande.

När det gäller själva grundfrågan måste jag säga att jag är lite bekymrad över att Carl B Hamilton över huvud taget inte bekymrar sig för de finanspolitiska, budgetmässiga konsekvenser som finns applicerade i den här frågan. Endast med en kort mening berörs den frågan i interpellationen. I ljuset av den aspekten får man nog snarast betrakta mitt svar som ett typiskt finansministersvar.

Anf. 43 CARL B HAMILTON (fp):

Herr talman! "Defensivt juristsvar" kallade jag det. Anledningen till det är att man måste ställa sig frågan: Vad är önskvärt ur svensk ekonomisk synpunkt? Då menar jag att Sverige som en liten, öppen ekonomi har ett intresse av att bli av med de handelshinder som skattereglerna kan innebära. Det är särskilt viktigt för en liten, öppen ekonomi som den svenska.

Om sedan Finansdepartementet har fått denna information även från Svenskt Näringsliv är det inte särskilt förvånande, för det är en ganska ordinär och väl känd princip och ett känt förhållningssätt att små, öppna ekonomier har mer att vinna på fri handel och fri rörlighet för olika produktionsfaktorer än stora länder. Det behöver inte bara Svenskt Näringsliv och jag säga, utan det är nog en fullständigt generell kunskap och insikt.

Jag vill veta om det är så att finansministern anser att Sverige och andra små, öppna ekonomier har ett något annorlunda och starkare intresse i denna fråga än stora länder som Italien, Frankrike, Tyskland och Storbritannien. Vad är önskvärt? Vad är regeringens ambition?

Den andra frågan gäller detta: Det kostar pengar. Ja, det gör det sannolikt. Hur många miljarder det rör sig om kan inte jag bedöma, och det säger sig finansministern i detta svar inte heller kunna bedöma. Men att det är stora summor är säkert.

Samtidigt måste man väga detta mot den långsiktiga bättre resursallokering i ekonomin som en förändring i den riktning som jag här förespråkar innebär. Det är inte någon ovanlig situation att man finanspolitiskt, budgetpolitiskt, kan få påfrestningar av att genomföra en reform som är långsiktigt önskvärd. Detta är ett dilemma som alla finansministrar har mött under tidernas lopp.

Det här kommer ju inte att komma såsom ett dråpslag, snabbt från en klar himmel, utan det är fråga om en ambition, om i vilken riktning man ska gå. Det kommer att ske successivt, och det kommer att finnas möjlighet till anpassningstider om det är så att den regim som jag förespråkar skulle komma att råda.

Jag håller i och för sig med finansministern om att det säkert finns budgetproblem i det korta perspektivet, men det ska då vägas mot fördelen att skattebasen kommer att växa snabbare än eljest i det fall att Sverige och svenska företag får bättre konkurrensförhållanden jämfört med företag av motsvarande storlek i andra länder.

Sedan har vi den allmänna reflexionen som man måste göra, och det är att de svenska skatterna inte bestäms i något slags europeiskt vakuum. Vi har att förhålla oss till skatterna i andra länder, och det återkommer i många budgetpolitiska sammanhang. Det är naturligtvis alkohol- och tobaksskatterna, som vi har som allra mest aktuellt exempel.

Låt mig för pedagogikens skull också göra en jämförelse. Det finns ett annat fall, nämligen konkurrensrätten. Vi hade Volvo–Scania-affären för många år sedan. Då sade Volvo, Scania och den svenska regeringen att vi ska ha hela Europa som hemmamarknad. Det är den hemlandsprincip som ska råda: Hela EU-marknaden är hemlandet. I detta fall har regeringen principiellt en helt motsatt uppfattning, nämligen att varje medlemsland är sin egen marknad nog. Jag tror att de olika principerna på de olika politikområdena inte är så förtroendeingivande.

Anf. 44 Finansminister PÄR NUDER (s):

Herr talman! Helt kort ska jag säga ytterligare några ord vad gäller eventuellt inkomstbortfall.

Det är relativt enkelt att få en överblick över vad som skulle kunna inträffa om EG-domstolen i sitt beslut fann att gränsöverskridande förlustutjämning alltid måste vara tillåten. Översatt till svenska förhållanden skulle det innebära att koncernbidrag skulle kunna lämnas helt fritt över gränserna inom EU. Min bedömning är att det i så fall finns risk för ett betydande skattebortfall.

Som jag sade tidigare i mitt svar är dock den här typen av beräkningar väldigt svåra att göra, eftersom det är många olika variabler att beakta, bland annat detta: Hur kommer andra medlemsstater att reagera, och vilka förändringar kan de komma att göra i sin lagstiftning? Vilket skulle

bli den praktiska innebörden om det var möjligt, som generaladvokaten uttalar, att tillåta gränsöverskridande förlustutjämning bara i de fall som det förlustgivande bolaget i en annan medlemsstat inte kan utnyttja förlusten i den medlemsstaten?

Alla dessa variabler gör att varje försök att beräkna eventuella intäktsförändringar blir relativt osäkert. Den största osäkerheten är dock att vi inte vet vad EG-domstolens dom slutligen kommer att innehålla. Innan vi vet det kan vi bara spekulera om utfallet, och det tänker jag inte inlåta mig i.

Anf. 45 CARL B HAMILTON (fp):

Herr talman! Finansministern och jag är överens om att det finns ett skattebortfallsproblem precis som det finns beträffande tobaks- och alkoholskatterna. Men skillnaden är att jag bedömer att den långsiktiga effekten för svensk ekonomi i fråga om högre tillväxt och bättre användning av våra inhemska resurser på sikt kommer att uppväga detta bortfall. Det vore önskvärt, tycker jag, om finansministern något kunde beröra det som ändå är huvudpoängen i det som jag säger, nämligen att detta ur ekonomisk synpunkt är ett större problem för stora företag i små öppna ekonomier än vad det är i stora länder som Storbritannien.

Låt mig också fråga finansministern om han håller med mig om att det är en rimlig jämförelse att göra mellan de två hållningar som regeringen har haft. I det ena fallet, Volvo–Scania-affären och konkurrensrätten, sade man att hela Europa ska betraktas som en marknad, medan man i detta fall säger att varje enskilt medlemsland ska ses som en egen enhet, ett eget subjekt. Det är alltså två helt olika förhållningssätt. Och i båda fallen har vi med stora och gränsöverskridande företag att göra som opererar inom Europeiska unionen.

Det duger inte att säga att vi har som princip det ena förhållningssättet i konkurrensrätten och det andra förhållningssättet i skatterätten. Jag tror att man måste ha samma princip på båda politikområdena. Och jag är helt övertygad om att det gynnar Sverige och andra små EU-länder mera att försöka bli av med de gränshinder och handelshinder som finns inom Europeiska unionen.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på interpellation 2004/05:534 om Östergötland som försökslän för hushållsnära tjänster

Anf. 46 Finansminister PÄR NUDER (s):

Herr talman! Linnéa Darell har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att ett län, förslagsvis Östergötland, ska få bedriva försöksverksamhet med lägre skatt på hushållsnära tjänster i syfte att uppnå en breddad arbetsmarknad.

Jag har tidigare i ett flertal interpellationer förklarat att jag inte är beredd att vidta några åtgärder inom skattesystemet för att stimulera köp av hushållsnära tjänster. Sedan dess har ingenting nytt i sak framkommit som gör att jag har anledning att ändra min uppfattning.

Frågan om särskilda skatteregler för hushållstjänster har enligt min mening inte samma prioritet som mer generell inriktade åtgärder. Genom generellt inriktade åtgärder undviks snedvridningar av ekonomin och avgränsningsproblem. När det gäller skattesystemets utformning är regeringens huvudlinje att stimulera arbetsmarknadsdeltagande, arbetsutbud, sysselsättning och utbildning med brett inriktade justeringar av skatteuttaget på förvärvsinkomster. Vid förändringar i skattereglerna är ambitionen, liksom vid 1990–1991 års skattereform, att skapa så enkla, neutrala och likformiga skatteregler som möjligt. Den pågående inkomstskatteomläggningen – med kompensation för den allmänna pensionsavgiften och en höjning av den nedre skiktgränsen – har medfört lägre skatter för alla låg- och medelinkomsttagare.

Vi vill också se till att småföretagarna får bättre villkor genom att förenkla regelverket och underlätta vid generationsskiften.

Linnéa Darell menar att det finns en stor efterfrågan på hushållsnära tjänster men att skatteuttaget gör att dessa arbeten hamnar på den svarta marknaden. Jag har i ett par frågesvar under hösten påpekat att det inte finns några enkla samband mellan förekomsten av svartarbete och skattestryckets storlek. Det är inte heller svartarbetets andel i en sektor som ska vara avgörande för skattestryckets nivå.

Linnéa Darell hänvisar vidare till de finska erfarenheterna av hushållsavdrag och säger att ca 8 000 heltidstjänster har skapats tack vare avdragsmöjligheten. Det finska systemet för hushållsavdrag inkluderar emellertid även renoveringstjänster – motsvarande vårt befintliga ROT-avdrag. I utvärderingen av det finska systemet framkom det att merparten av de nya tjänsterna i Finland har skapats inom just renoveringssektorn. Antalet nya *städ tjänster* som har skapats är betydligt färre, 700–930.

Avslutningsvis vill jag framhålla att jag anser att man i ljuset av den demografiska utvecklingen och ett framtida arbetskraftsbehov främst inom offentlig sektor – det vill säga vård, skola och omsorg – bör vara särskilt försiktig med särregleringar av denna sort.

Mot denna bakgrund är jag inte beredd att vidta några åtgärder inom skattesystemet för köp av hushållsnära tjänster.

Anf. 47 LINNÉA DARELL (fp):

Herr talman! I Östergötland ligger den totala arbetslösheten högre än i riket. Behovet av en breddad arbetsmarknad har påtalats av länsarbetsnämnden, som inför prognosen för det här året skriver:

Det råder stor brist på de lite enklare jobben. Många av dessa har försvunnit till låglöneländer. Det är en utveckling som kommer att fortgå framöver, och för många företag är det en överlevnadsfråga. Nya lösningar och arbetsområden behövs för att ta vara på många av de arbets sökandes arbetsförmåga.

I en intervju i Norrköpings Tidningar för några månader sedan sade företrädare för länsarbetsnämnden så här:

Hushållsnära tjänster är en av möjligheterna för Östergötland att få ned arbetslösheten. Det är en politisk fråga, och vi gör inga värderingar av den, men vi ser att där finns ett utrymme. Det allt tuffare tempot i arbetslivet kommer att skapa utrymme för olika tjänster.

Man tror också att äldre människor kommer att behöva köpa service till ett lägre pris för att över huvud taget klara sin vardag, detta eftersom kommunerna i dag ofta tar bort den typen av tjänster ur hemtjänsten. Och man gör ytterligare ett konstaterande, nämligen att den konkurrens vi har om de enkla jobben i Sverige i dag aldrig tidigare har skådats, och man ser inget slut på det. Vi har också på riksnivå hört företrädare för arbetsmarknadsmyndigheterna signalera behov av en arbetsmarknad som inbegriper så kallade enklare jobb.

Som invändning har jag ibland hört både fackliga företrädare och socialdemokrater säga att vi inte ska ha den sortens jobb i Sverige. Men vad är det för fel på ett jobb vars innehåll efterfrågas på marknaden? För min del handlar det om att politiskt se till att alla jobb kan utföras på ett tryggt och säkert sätt, och med det menar jag att man ska kunna utföra jobben på den vita marknaden och då också ha tillgång till de skyddsnet som vi har i vårt land. Men så är det uppenbarligen inte, av svaret att döma, för den socialdemokratiska regeringen.

För sex år sedan, 1999, redovisade dåvarande Riksskatteverket att den svarta marknaden rörande hushållstjänster beräknades omsätta över 3 miljarder kronor – det gällde alltså den svarta marknaden. Ingenting talar väl för att det skulle vara förändrat i dag. Men det viftas bort av finansministern, tycker jag, i svaret.

Om nu den socialdemokratiska regeringen inte bryr sig om att ett antal människor arbetar utan alla de skyddsnet som annars brukar ha hög prioritet borde väl åtminstone finansministern vara intresserad av att få in de skatter som omvandlingen från svart till vit marknad skulle ge. Jag vill därför fråga finansministern: Vore inte detta ganska många sköna miljarder till statskassan, den som blir allt skralare, och skulle det inte vara betydligt bättre att få en förstärkning av statskassan än att höja kommunalskatten, som ju slår hårdast mot dem som tjänar minst?

Anf. 48 Finansminister PÄR NUDER (s):

Herr talman! Jag tar det sista först. Vi har hört det där förr. Bara man sänker skatter så får man in mer pengar. Det kallas för dynamiska effekter. Det har vi prövat i Sverige tidigare, under tidigare regeringars tid, med förödande konsekvenser för statsfinanserna. Vi ska inte ge oss ut på sådana äventyrligheter.

Och varför ska vi just sänka skatten? Det är ju vad det handlar om. Vi ska kalla saker och ting vid deras rätta namn. Det här är en form av skattesänkning. Jag är inte främmande för att sänka skatten om jag

- a) har råd statsfinansiellt och
- b) vet att det får positiva effekter på samhällsekonomin i sin helhet.

Men svartarbete förekommer inte bara på det här området. Varför föreslås det inte att vi ska sänka skatten på än det ena, än det andra området för att komma åt svartarbete i de branscher där det förekommer?

Nej, den här debatten handlar om någonting annat, tror jag. Jag vet inte riktigt vad det är för någonting. Men argumenten är hela tiden desamma, och de upprepas. Det nya som emellertid har inträffat är att man nu har utvärderat det finska systemet, det som för ett halvår sedan lyftes upp som varandes det stora exemplet.

Jag kan utveckla ytterligare lite grann när det gäller den utvärdering som man har gjort i Finland. Som jag sade har någonstans mellan 700 och 900 tjänster inom det som vi här i Sverige kallar för den hushållsnära sektorn blivit effekten – till en kostnad av 850 miljoner kronor. Det är en mycket hög kostnad. Jämför man, vilket man i och för sig kan göra, det finska systemet med vad en årsarbetsplats i de svenska anställningsstöden kostar visar det sig att detta är en betydligt dyrare subvention.

Men den principiella frågan gäller det som Linnéa Darell bara berörde *en passant* när hon sade: ”efterfrågas på marknaden”. Jag måste säga att jag befinner mig i en mycket märklig roll när jag debatterar den här frågan med borgerliga debattörer därför att helt plötsligt är det jag som står på marknads sida. Om det finns en så stark efterfrågan på den här typen av tjänster behöver inte finansministern komma stickandes med pengar i form av subventioner. Då uppstår ju denna stora marknad, och vi får ett väldigt tillflöde till just den här sektorn. Varför ska vi subventionera fram sysselsättning i en specifik bransch?

Kom nu inte dragandes med ROT-avdraget, vilket man brukar göra i det här sammanhanget. Linnéa Darell vet att det är en konjunkturpolitisk åtgärd, tidsbegränsad under ett visst skede. Jag har aldrig någonsin hört talas om att man tidsbegränsat av konjunkturpolitiska skäl ska införa en subvention när det gäller hushållsnära tjänster.

Vi ska kalla saker och ting vid deras rätta namn. Detta är en skattesänkning. För min del är det viktigare att ge löntagarna kompensation för den egenavgiftshöjning som vi tvingades göra när vi sanerade de offentliga finanserna. För mig är det viktigare att avskaffa arvs- och gåvoskatten som vi gjorde vid årsskiftet. För mig är det viktigare att rensa upp i den snåriga djungel som kallas för 3:12-reglerna, och så vidare. Jag är inte främmande för skattesänkningar om det har positiva effekter på samhällsekonomin i sin helhet. Men, principiellt, att subventionera viss typ av sysselsättning i en viss typ av bransch tror jag är en felaktig politik.

Anf. 49 LINNÉA DARELL (fp):

Herr talman! Jag ska återkomma lite till varför man skulle sänka skatterna. Först vill jag ändå uppmärksamma finansministern på att begreppet hushållsnära tjänster inte bara handlar om städhjälp. Jag förstår att det finns ett ideologiskt intresse av att göra en ensidig vinkling här. Det görs ju i många sammanhang när det gäller den här frågan. Det är därför det har blivit så infekterat att diskutera hushållsnära tjänster som en marknad. Jag vill gärna tro att Pär Nuder är en modern ung man som vet att det finns mycket mer att göra i ett hushåll än att städa och som man kanske skulle behöva ha hjälp med om man är heltidsarbetande.

Man kan titta på hur det ser ut ute i Europa. Finansministern sade: Varför en skattesänkning om det finns en marknad? Man kan i och för sig ställa sig den frågan, men vi har så höga skatter på arbete att den efterfrågan som finns inte resulterar i nya jobb därför att människor inte har råd att prioritera det utan hellre jobbar halvt ihjäl sig för att klara av det. Det är inte bara i Sverige som den här diskussionen förs. Finland är ett exempel. Frankrike var först i Europa, vad jag vet, på att sänka skatten just på den här typen av tjänster. Enligt de uppgifter jag har köpte förra året mellan 15 och 20 % av alla hushåll tjänster. Varför skulle

Frankrike göra det och fortsätta med det om det inte hade funnits skäl till det? Det finns andra exempel som Belgien och Tyskland.

Varför just den här marknaden? säger Pär Nuder. Därför att man får så oerhört många vinster. Det är precis det man konstaterar i de länder som har prövat det och som har permanentat det. Man skapar fler jobb. Man omvandlar svarta tjänster till vita. Man underlättar för människor att hinna med både arbete, hem och familj. Det vore väl verkligen någonting för Sverige att ta till vara med våra omfattande sjukskrivningar. Även om Pär Nuders kollega Hans Karlsson säger att allting beror på arbetsgivarna så visar ju undersökningar att ungefär hälften av våra sjukskrivningar beror på att människor inte får sitt livspussel att gå ihop. Man slits mellan alla krav. Det är naturligtvis en orsak till att man skulle önska sig ha råd att köpa service.

Från vänsteralliansen finns det andra lösningar. Det är kortare arbetstid och friår. Men för väldigt många människor är det inte det som är lösningen. De allra flesta människor, även kvinnor faktiskt, trivs med det jobb och det yrke de har valt. Man vill kunna jobba, och man vill inte slippa någon del av jobbet. Man vill kanske till och med jobba mer än man gör i dag. Men man vill också att det yrkesliv man har och har valt ska ge utrymme för att ha ett hyggligt skött hem, en gemenskap med familj och vänner och gärna också lite egen tid. Jag förstår att man från vänstersidan har svårt att ta till sig det här. Det stämmer inte in i era program hur människor ska ordna sina liv.

Jag anar också i en del av svaret här från finansministern att vi inte skulle sänka skatterna och riskera att det saknades folk när kommunerna behöver anställa fler. Ska jag tolka det som att beskedet från finansministern är att hålla kvar människor i arbetslöshet och svartarbete tills kommunerna har råd att anställa fler?

Anf. 50 Finansminister PÄR NUDER (s):

Herr talman! Det må jag säga var en logisk kullerbyttas av mycket intressant karaktär. Må så vara. Jag har hört argumenten förr, herr talman. De upprepas. Det nya som emellertid har inträffat sedan jag debatterade den här frågan före jul med företrädare för de borgerliga partierna är att det har kommit en utvärdering av det finska systemet som då lyftes upp till skyarna som varande lösningen på alla problem. Jag har nyss redovisat fakta när det gäller det finska försöket. Det visar med all önskvärd tydlighet att detta är ett dyrt och inte särskilt träffsäkert system.

Jag har aldrig deltagit i den här debatten och använt uttryck som indikerar något slags nedlåtande attityd gentemot viss typ av arbete som utförs, särskilt inte arbete som utförs av kvinnor i städbranschen. Det är viktiga arbeten som kommer oss alla till del. Det är inte det den här debatten handlar om. Jag tänker inte delta i den debatten med den typen av förtecken. Det handlar om hur den ekonomiska politiken ska utformas, om vilken typ av skatter som är mest angelägna att sänka eller inte. Detta är en skattesänkning. Detta är ett inkomstbortfall som på ett eller annat sätt ska täckas. Jag har nyss redogjort för regeringens allmänna ekonomiska politiska hållning och vilka skatter som för dagen har varit viktigast för regeringen att justera, det som skedde så sent som vid årsskiftet.

Dessutom återigen: Är det principiellt rätt att subventionera en viss typ av sysselsättning? Jag kan inte tycka annat än att det är märkligt att höra en liberal som bekänner sig, åtminstone i teoretiska sammanhang, till marknadsekonomins principer så till den milda grad argumentera för att en viss typ av bransch måste hållas under armarna med hjälp av skatesubventioner. Det tänker inte en socialdemokratisk regering göra.

Dessutom, herr talman, är det så att om vi går tillbaka till den tid då vi tillsammans, folkpartister och socialdemokrater, samarbetade i skattepolitiken hade vi den grundläggande inställningen att skattesystemet inte skulle innehålla en massa särregleringar, än hit, än dit, utan det skulle bygga på några grundläggande fundamentala principer om likformighet, stabila skattebaser, förutsägbarhet och så vidare. Jag beklagar att Folkpartiet distanserar sig från den skattereform som har varit så bra för Sverige. Men det är väl ett tidens tecken, herr talman.

Anf. 51 LINNÉA DARELL (fp):

Herr talman! Vad det gäller att distansera sig från skattereformen har det väl i högre grad skett hos socialdemokratin. Det är ett sätt att betona det, att det är en viss marknad som ska hållas under armarna. Vad det handlar om är att sänka kostnaden för arbete, arbetsgivarskatter eller hur man nu konstruerar det. Vi har föreslagit försöksverksamhet. Man behöver naturligtvis titta på hur man ska göra det. Det handlar om att ge möjligheter till att ge jobb, nya företag och att bli av med svartarbete. Varför är det så fel i Sverige när det har gått att gå den här vägen på andra håll?

Jag tycker att det är sorgligt. Man kan ha olika mening om vilka skatter som är angelägna att sänka. Med det skattetryck som vi har i Sverige är det väl egentligen angeläget att sänka de flesta skatter, åtminstone de som påverkar arbete och möjligheter för folk att få jobb.

Jag konstaterar nu i mitt sista inlägg att de arbetslösa i Östergötland som skulle vara betjänta av en ökad bredd inom tjänstesektorn saknar stöd hos finansministern och den socialdemokratiska regeringen. Jag konstaterar också att finansministerns och regeringens motstånd här bara ger förlorare. Det missgynnar småföretagandet, arbetslösa fortsätter att vara arbetslösa, svartarbete accepteras och miljarder i skatteintäkter når aldrig statskassan.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på interpellation 2004/05:539 om jämställdheten och sexuella trakasserier inom försvaret

Anf. 52 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s):

Herr talman! Heli Berg har ställt fyra frågor om jämställdhetsarbetet i försvaret, löneskillnader mellan kvinnor och män samt stödet för den som utsätts för trakasserier och Personalansvarsnämndens hantering av dessa.

Jag har bland annat fått frågan om vilka åtgärder jag avser att vidta för att jämställdhetsarbetet inte ska bli lidande till följd av besparingarna i försvarsbeslutet. Mitt svar är att målen och kraven på Försvarsmakten

på jämställdhetsområdet är tydliga och att dessa gäller oavsett hur försvarsorganisationen ser ut.

Eftersom det handlar om parternas ansvarsområden har både jag och interpellanten vissa begränsningar att iaktta när det gäller dessa frågor. Som en utgångspunkt för denna debatt tycker jag att det är viktigt att komma ihåg att det är den enskilde arbetsgivaren som måste ta ansvar för jämställda löner, hantering av sexuella trakasserier och efterlevnaden av jämställdhetslagen. Det är ett ansvar som jag inte tänker ta ifrån Försvarsmakten. Som statsråd är det däremot mitt ansvar att försäkra mig om att myndighetsledningen har ett starkt engagemang och en hög profil i jämställdhetsfrågor. Försvarsmakten ska, i likhet med andra arbetsgivare, ta ansvar för hanteringen av sexuella trakasserier och efterlevnaden av jämställdhetslagen. Jag kommer därför fortsatt förvissa mig om att ledningen är drivande i detta arbete.

Självklart tycker jag att det är orimligt och oacceptabelt att någon i Sverige ska kunna få lägre lön på grund av sitt kön. I februari lämnade JämO in en ansökan om vitesföreläggande till Jämställdhetsnämnden rörande brister i myndighetens lönekartläggning. Att Försvarsmakten säger sig ha en öppen dialog med JämO i det här arbetet och därför har goda kunskaper om vilka brister som finns i myndighetens kartläggning är en bra början. Samtidigt gör inte myndighetens insikt problemet mindre. Det är därför viktigt att frågan prövas av Jämställdhetsnämnden, och jag kommer fortsatt följa Försvarsmaktens arbete med att lösa de många problem som kvarstår. Däremot kan jag inte föra en dialog i riksdagen i ett enskilt ärende som är under prövning hos Jämställdhetsnämnden.

Avseende de två frågor som ställts kring sexuella trakasserier vill jag tydliggöra att de är författningsmässigt reglerade i dag. Arbetsgivaren är skyldig att ta itu med problemet så snart man får kännedom om att trakasserier har förekommit. Målsättningen är att snabbt och konfidentiellt se till att trakasserier upphör. Ingen åtgärd ska vidtas utan att den trakasserade samtyckt. JämO pekar, i sin vägledning för att utarbeta jämställdhetsplaner, på två olika vägar att gå nämligen enskilt samtal eller sanktioner.

Sexuella trakasserier på en arbetsplats ska aldrig tolereras. Försvarsmakten ska kunna hantera sexuella trakasserier i enlighet med de krav som ställs på arbetsgivare i jämställdhetslagen. Ett verktyg i arbetet är bland annat den jämställdhetsplan som myndigheten har tagit fram med ett betydande stöd från JämO. Utöver kraven i jämställdhetslagen, reglerar även lagen om offentlig anställning och verksförordningen hur Försvarsmakten och dess personalansvarsnämnd ska hantera felsteg där en arbetstagare blivit kränkt, exempelvis på grund av sitt kön. Jag tycker att det är viktigt att med olika medel arbeta mot alla de olika typer av sexuella trakasserier som finns i vårt samhälle. Därför kommer jag att fortsatt ställa krav på att Försvarsmakten inte accepterar någon form av trakasserier i det tysta.

Den kartläggning som gjordes 2002 av förekomsten av sexuella trakasserier inom Försvarsmakten visar att de olika åtgärder som myndigheten vidtagit har lett till att sexuella trakasserier upplevs minska. Den ökade kunskapsnivån kan vara en orsak till att sexuella trakasserier inte kan pågå i det tysta utan i stället synliggörs. Utan kunskap och insikt kan

inte problemet lösas och därför tror jag att öppenheten i sig är något som bidrar till det fortsatta arbetet mot sexuella trakasserier.

Prot. 2004/05:116
9 maj

Anf. 53 HELI BERG (fp):

Herr talman! Jag tackar ministern för svaret. Jag tycker dock inte att jag har fått klarhet i alla frågor.

Folkpartiet har länge drivit frågan att alla trakasserier som kommer till Personalansvarsnämndens kännedom ska polisanmälas. I min interpellation ställde jag frågan till ministern vad hon anser om detta. Jag fick inget svar när det gäller just polisanmälan. Det vore värdefullt om ministern kunde vidareutveckla sin syn på Folkpartiets krav på polisanmälan.

När det gäller sexuella trakasserier säger ministern att de är författningsmässigt reglerade. Ministern säger även att inga åtgärder ska vidtas utan den trakasserades samtycke. Detta stämmer inte med gällande regler.

Är trakasserier av den allvarliga sorten ska de enligt nuvarande policy polisanmälas. Därtill krävs ett utökat organisatoriskt stöd för det utsatta brottsoffret. Enligt min mening krävs detta stöd i alla fall av sexuella trakasserier, oavsett påföljden.

Det kan väl inte vara så att anställda inom Försvarmakten ska ha fri sedel när det gäller en viss typ av brottslighet? Är det skillnad om man blir trakasserad i Riksskatteverket eller på högkvarteret i Försvarmakten? Finns det andra typer av misstänkta brott som inte heller ska anmälas och som i likhet med sexuella trakasserier ska utredas bara av kolleger?

Ministern påstår vidare att hon kommer att ställa krav på att Försvarmakten inte accepterar någon form av trakasserier. Då vill jag fråga: Vilka konkreta krav kommer ministern att ställa på Försvarmakten?

Vi vet båda att de krav som hittills har ställts inte har gett önskat resultat. Hur tänker ministern följa upp att Försvarmakten lever upp till det krav som redan i dag har ställts?

I sitt svar hänvisar försvarsministern till en kartläggning av sexuella trakasserier inom Försvarmakten som gjordes år 2002, då trakasserier upplevdes ha minskat något.

Det är över två år sedan den kartläggningen gjordes. När vi senast debatterade den här frågan – det är två år sedan – och jag hänvisade till en undersökning som då var två år gammal menade ministern att det speglade en tidigare verklighet som inte tidigare gällde. I dag använder ministern själv tre år gammal statistik.

Jag är rädd att om man gjorde om denna studie i dag skulle resultatet inte visa på en minskning, kanske tvärtom.

Vi kan nästan dagligen läsa och höra om sexuella trakasserier inom Försvarmakten. Även om siffrorna 2002 visade på en marginell minskning var det fortfarande 47 % av de kvinnliga officerare som någon gång känt sig sexuellt trakasserade. Detta är skyhögt över hur det ser ut inom andra områden i samhället där motsvarande siffra är mellan 0 och 14.

Jag tycker att det är anmärkningsvärt att ministern lutar sig mot en marginell minskning när det fortfarande finns flera hundra yrkesofficerare som varje dag går till arbetet och riskerar att utsättas för sexuella

Svar på
interpellationer

trakasserier. En sådan arbetsmiljö skulle inte tolereras inom någon annan yrkesverksamhet.

Dessa problem får inte av en myndighetschef uppfattas som ett särintresse, vilket tyvärr sker i dag.

Anf. 54 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s):

Herr talman! Jag tror att Heli Berg och jag är överens om att förekomsten av sexuella trakasserier inom Försvarsmakten är ett väldigt stort negativt förtecken för Försvarsmakten. Min uppgift är att förvissa mig om att den ledning som finns i Försvarsmakten och som har att hantera de här frågorna har samma uppfattning och tar lärdom och driver på i den takt man får kännedom om förhållandena. Jag har i mina dialoger med överbefälhavaren försäkrat mig om att så är fallet.

Jag är ledsn om jag inte konkret kan svara på ett par av de frågor som Heli Berg ställer till mig. Det hänger ju samman med att det inte är jag som ska tala om hur man ska göra för att implementera en policy och hanteringsordning som är ganska bra. Att göra det jobbet är ett ansvar för den myndighet vi har. Vad jag kan göra är att begära rapporter om hur arbetet fortskrider.

Jag accepterar inga kränkningar i Försvarsmakten. Målet är en nollvision, och Försvarsmaktens ledning har precis samma bild. Det är nollvision som gäller. Det betyder att det inte ska vara några sämre förhållanden i Försvarsmakten än på något annat område, för jag utgår från att svenska myndigheter överlag har nollvisionen som bild på det här området och att det även gäller arbete arbetsgivare på andra områden. Det finns alltså ingen frisedel för Försvarsmakten lika lite som det finns det för någon annan arbetsgivare.

Då är frågan hur vi ska kontrollera att utvecklingen går framåt. Det är naturligtvis viktigt med de rapport som kommer, de redogörelser vi begär in. Den studie man genomför har man gjort om. Resultatet är under bearbetning. Vi får en rapport i höst. Då får vi se hur situationen har blivit. Så det är inte engångsföreteelser.

Jag är inte nöjd med siffrorna även om de har gått ned. Däremot är det svårt, och det vill jag säga till Heli Berg, att dra slutsatser av hur det ser ut i Försvarsmakten och jämföra med studier som görs hos andra arbetsgivare. Det är ingen annan arbetsgivare som mäter vad som har hänt under en treårsperiod. De andra har ettårsjämförelser. Då är det ganska självklart att det förekommer mer trakasserier om man har tre år som man adderar ihop än om man bara frågar vad som har hänt under ett år. Men det innebär inte att vare sig Heli Berg, jag eller någon annan ska vara nöjd med de siffror som hittills har redovisats.

Anf. 55 HELI BERG (fp):

Herr talman! Jo, jag kan hålla med ministern om att det är svårt att jämföra. Det mesta är svårt att jämföra när man har med folk att göra. Men jag får signalen när jag reser runt att det är många som mår dåligt. Det känns som att de inte mår bättre i dag än de gjorde för sådär tre år sedan, när jag kom till försvarsutskottet och började mitt resande till regementen. Trots vad ministern säger om sin dialog med överbefälhavaren är det så att han talar om särintressen, att de driver sina frågor. För

mig är det horribelt att tala om jämställdhet som ett särintresse, för det är det inte.

Till skillnad från ministern jag tror inte att målen och kraven upplevs som tydliga i verksamheten, inte på alla håll i alla fall. Utan kunskap och insikt kan inte problemet lösas, säger ministern i sitt svar. Det är bra, men vilka utbildningsinsatser och kurser tänker ministern på i detta sammanhang? Ingår det i ledarskapsutbildningen på Militärhögskolan? Det som hittills har funnits har ju inte givit önskat resultat. Det måste till något.

När jag för två år sedan debatterade dessa frågor med ministern ansåg hon att det fulla ansvaret för sexuella trakasserier ligger hos förövaren. I dag säger ministern att hon har som utgångspunkt att det är den enskilde arbetsgivaren som måste ta ansvar för efterlevnaden av jämställdhetslagen. Men det är inte vilken arbetsgivare som helst vi talar om utan det är Sveriges största myndighet, vars verksamhet baseras på skattemedel, som med plikt kan tvinga medborgare till tjänstgöring och som dessutom har rätt att bruka våld.

Min fråga är: Vem ska ta ansvaret nästa gång vi debatterar? Först var det förövaren sedan var det arbetsgivaren. Vem är det nästa gång?

Anf. 56 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s):

Herr talman! Det är klart att om det inte fanns en förövare fanns det inga trakasserier över huvud taget. Men om arbetsgivaren får kännedom om att det förekommer sexuella trakasserier är det arbetsgivaren som måste vidta åtgärder. Den saken är fullständigt klar. Det kan inte vara ett primärt ansvar att någon annan ska göra det än den som är arbetsgivarföreträdare. Däremot tycker jag att det är viktigt att man har en sådan öppenhet i de här frågorna att det också kommer fram till ledningen att detta förekommer. Det är väl i så fall bra om öppenheten har ökat. Då kanske både Heli Berg och jag kan stå ut med att det under en övergångsperiod, som är nog så plågsam för Försvarsmakten i sin helhet, blir skrivelser om trakasserier, alltså om det betyder att man ändå går till roten med detta.

De som ska vidta åtgärderna är Försvarsmakten. De ska som arbetsgivare se till att det här rensas ut från arbetsplatsen och att både den som har förövat det hela och den som har blivit utsatt blir klar över att här har övergrepp skett. I den relationen är det ganska klart att den som har blivit utsatt för trakasserier inte har någon skuld i sig. Man ska kunna vara på sin arbetsplats utan att behöva bli utsatt för något sådant. Sedan är frågan: Vad gör man? Det är ju en integrerad del av all ledarskapsutbildning i Försvarsmakten. Försvarsmakten har också för mig redovisat en omfattande utbildningsplan som gäller jämställdhetsutbildning för all förbandsledning.

Det är naturligtvis så att när kunskap kommer om både på vilket sätt det sker och var ökar också precisionen i utbildningen. Den bör alltså kunna bli effektivare och bättre. Men fortfarande är det så att de som ska genomföra det här är Försvarsmakten. Jag har ändå tagit del av JämO:s utlåtanden som säger att det finns mycket ambitiösa planer och att det också finns bra handlingsstrategier. Det är föredömligt, det som redovisas från Försvarsmakten. Det handlar naturligtvis om att implementera det och se till att det sätts i praktiskt arbete.

Nu har Försvarsmakten varit starkt i fokus, och jag tycker att det är riktigt att de är det också när den här typen av missförhållanden blir kända. Däremot håller jag det inte för osannolikt att det också förekommer i det tysta på andra arbetsplatser. Om man nu har en arbetsgivare som visserligen har ett traditionellt manligt område men som har en jämställdhetsplanering och en åtgärdsplan som JämO tycker förtjänar högt betyg är det naturligtvis så att det finns på flera ställen. Men det kan också svikta i implementeringen. Jag ger mig inte förrän planen är omsatt i praktiken, och jag drar mig inte för att i likhet med, det förstår jag, Heli Berg och många andra ställa frågor. Färdigt blir det inte förrän det är noll trakasserier.

Anf. 57 HELI BERG (fp):

Herr talman! Jag vill återgå till det här med utbildningen. Jag är en gammal utbildnings- och skolpolitiker, så jag hakar mig fast vid det. Angående utbildning säger ministern att det är en del av ledarskapsutbildningen. Men vad är det som sker i Försvarsmakten i dag? Den 1 december 2004 inrättades inom Försvarsmakten en jämställdhets- och likabehandlingssektion med syfte att främst synliggöra jämställdhets- och likabehandlingsfrågor och att skapa en enhet med hög integritet som koncentrerat kunde arbeta med jämställdhet och likabehandling. Nu drar man ned på dessa resurser, som är avsedda att effektivt kunna hantera dessa frågor inom det svenska försvaret. Enligt organisationens egen konsekvensbeskrivning kommer inte riksdagens och regeringens inriktning och mål för jämställdhet att kunna uppfyllas. Det gör mig mycket orolig, men det föranleder ingen reaktion från departementet. Målen och kraven är tydliga, säger ministern. Vem ska i fortsättningen hjälpa till att utbilda de officerare som i sina förband har uppgiften att sköta dessa verksamheter och i sin tur utbilda värnpliktiga? Vart ska de vända sig?

Samtidigt lyfter försvarsministern upp dessa frågor på bordet när hon träffar Europas försvarsministrar. Jag tänker nu på resolution 13:25. Det är ju utmärkt. Vi jublar alla över detta. Men ska man inte själv föregå med gott exempel? Vad händer i det svenska försvaret?

Nej, herr talman, här har inte myndigheterna eller, som ministern fördrar att säga, ”arbetsgivaren” tagit sitt ansvar för efterlevande av jämställdhetslagen. Nästan hälften av de kvinnliga anställda har någon gång känt sig trakasserade. Lönediskrimineringen utreds. Man drar ned på de resurser som skulle kunna ändra på rådande missförhållanden.

När det exempelvis gäller budgetfrågor har vi sett hur regeringen har visat stort intresse för Försvarsmaktens måluppfyllelse. Tänk om regeringen visade lika stort intresse för det kapital som personalen representerar.

Anf. 58 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s):

Herr talman! Jag kan försäkra Heli Berg att det ställs mycket höga krav på Försvarsmakten att både redovisa vilka insatser som sker och vilket resultat man uppnår med sitt jämställdhetsarbete.

En annan sak är hur överbefälhavaren väljer att organisera kansliet när det gäller att arbeta med dessa frågor. Det är på en sådan nivå att det inte är en uppgift för regering och riksdag att tala om att det ska vara på ett visst sätt.

Om det inte finns några resurser för att bidra till fortsatt utbildning, då får överbefälhavaren i rödaste rippet plocka fram det i sin organisation därför att kravet kvarstår, nämligen att jämställda förhållanden ska gälla för arbetsgivaren Försvarsmakten och i det arbete som bedrivs.

Jag kan samtidigt konstatera att man har utbildat 270 rådgivare som finns ute i organisationen. Och det är klart att de utbildare som finns ute på de olika enheterna också ska kunna åstadkomma någonting. I annat fall är det kanske inte utbildning som är rätt insats, och då får man väl komma fram till någonting annat i stället.

Jag kan alltså inte stå och tala om precis vilka personer som ska göra jobbet. Jag kräver resultat och engagemang av Försvarsmaktens ledning. Hittills vet jag att det finns ett stort engagemang. Men jag tror att både överbefälhavaren och jag väntar på resultatet.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen

Förste vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2004/05:FPM60 Gemenskapens externa luftfartspolitik KOM(2005)79 till trafikutskottet

14 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Motioner

2004/05:A6–A9 till arbetsmarknadsutskottet

15 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Propositioner

2004/05:155 Koncessionsavgift på televisionens område m.m.

2004/05:157 Antagande av rambeslut om straffrättsliga regler vid föroreningar från fartyg

Motioner

med anledning av prop. 2004/05:100 2005 års ekonomiska vårproposition

2004/05:Fi13 av Fredrik Reinfeldt m.fl. (m)

2004/05:Fi14 av Lars Leijonborg m.fl. (fp)

2004/05:Fi15 av Göran Hägglund m.fl. (kd)
2004/05:Fi16 av Maud Olofsson m.fl. (c)
2004/05:Fi17 av Göran Lennmarker m.fl. (m)
2004/05:Fi18 av Elizabeth Nyström m.fl. (m)
2004/05:Fi19 av Bengt-Anders Johansson m.fl. (m, fp, kd, c)
2004/05:Fi20 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m)

med anledning av prop. 2004/05:151 Ändringar i lagen om trängselskatt
2004/05:Sk16 av Hillevi Engström (m)
2004/05:Sk17 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m)
2004/05:Sk18 av Anna Grönlund Krantz m.fl. (fp)
2004/05:Sk19 av Per Landgren m.fl. (kd)
2004/05:Sk20 av Jörgen Johansson m.fl. (c)

med anledning av skr. 2004/05:101 Årsredovisning för staten 2004
2004/05:Fi21 av Lennart Hedquist (m)

med anledning av skr. 2004/05:109 Svenska utvecklingssamarbetet med
länderna i OSS och på Västra Balkan
2004/05:U17 av Gunilla Carlsson i Tyresö m.fl. (m)
2004/05:U18 av Cecilia Wigström m.fl. (fp)

Utrikesutskottets betänkanden
2004/05:UU10 Verksamheten i Europeiska unionen 2004
2004/05:UU7 Verksamheten inom Organisationen för säkerhet och sam-
arbete i Europa under år 2004

Socialförsäkringsutskottets betänkanden
2004/05:SfU13 Vissa frågor om sjukpenninggrundande inkomst och
livränta
2004/05:SfU14 Vissa pensionsfrågor, m.m.

Lagutskottets betänkande
2004/05:LU28 Lönegaranti vid företagsrekonstruktion

Skatteutskottets betänkanden
2004/05:SkU28 Val av ledamot i skattenämnd, m.m.
2004/05:SkU31 Vissa kupongskattefrågor, m.m.

Justitieutskottets betänkanden
2004/05:JuU31 Förverkande vid brott, m.m.
2004/05:JuU32 Tillträdesförbud

Försvarsutskottets betänkande
2004/05:FöU10 Privilegier och immunitet för Europeiska försvarsbyrå

Utbildningsutskottets betänkande
2004/05:UbU12 Högskolan

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 2 maj

2004/05:565 av *Jan Andersson* (c) till statsrådet Lena Sommestad
Strandskyddsbestämmelserna i Halland

2004/05:566 av *Åsa Torstensson* (c) till statsrådet Ulrica Messing
Vägavgifter på Europaväg 6 i norra Bohuslän

2004/05:567 av *Margareta Andersson* (c) till statsrådet Carin Jämtin
Biståndet till landsbygden i Afrika

2004/05:568 av *Chatrine Pålsson* (kd) till statsrådet Ylva Johansson
Värdighetsgaranti

den 3 maj

2004/05:569 av *Rossana Dinamarca* (v) till statsrådet Ibrahim Baylan
Feministiskt självförsvar i skolan

den 4 maj

2004/05:570 av *Kalle Larsson* (v) till utrikesminister Laila Freivalds
Situationen i Eritrea

2004/05:571 av *Tomas Högström* (m) till statsrådet Lena Sommestad
Lokala miljölösningar i produktionsprocessen

2004/05:572 av *Ulrik Lindgren* (kd) till socialminister Berit Andnor
Graviditet och alkohol

den 9 maj

2004/05:573 av *Tobias Billström* (m) till utbildnings- och kulturminister
Leif Pagrotsky

Inskränkningar av yttrandefriheten

2004/05:574 av *Ulf Sjösten* (m) till näringsminister Thomas Östros
Ersättningsarbeten vid företagsutflytt

2004/05:575 av *Cecilia Magnusson* (m) till justitieminister Thomas Bod-
ström

Nya droger i narkotikalagstiftningen

2004/05:576 av *Ulf Sjösten* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Drogklassificering av nya substanser

Interpellationerna 2004/05:565–572 redovisas i bilaga som fogats till
riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 10 maj.

Interpellationerna 2004/05:573–576 redovisas i bilaga som fogats till
riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 17 maj.

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 2 maj

2004/05:1553 av *Cecilia Wikström* (fp) till utrikesminister Laila Freivalds

Avväpning av milisstyrkor i Libanon

2004/05:1554 av *Gustav Fridolin* (mp) till statsrådet Barbro Holmberg
Apatiska barn i asylprocessen

2004/05:1555 av *Annika Qarlsson* (c) till statsrådet Barbro Holmberg
Utvisning av sjuka flyktingar

2004/05:1556 av *Liselott Hagberg* (fp) till justitieminister Thomas Bodström

Samverkan mellan polis och socialtjänst

2004/05:1557 av *Lars-Ivar Ericson* (c) till utbildnings- och kulturminister Leif Pagrotsky

Framtiden för Sveriges symfoniorkestrar

2004/05:1558 av *Carl-Erik Skårman* (m) till samhällsbyggnadsminister Mona Sahlin

Planbestämmelser i Stockholm

2004/05:1559 av *Gunnar Andrén* (fp) till samhällsbyggnadsminister Mona Sahlin

Stimulans till bostadsbyggande på statlig mark

2004/05:1560 av *Karin Enström* (m) till statsrådet Morgan Johansson
Hälsan för Stockholms invånare

2004/05:1561 av *Annika Qarlsson* (c) till statsrådet Morgan Johansson
Förebyggande arbete mot tobaksbruk

2004/05:1562 av *Annika Qarlsson* (c) till statsrådet Morgan Johansson
Rökfria miljöer

2004/05:1563 av *Christer Nylander* (fp) till statsrådet Ibrahim Baylan
Böcker till skolelever

2004/05:1564 av *Christer Nylander* (fp) till statsrådet Ibrahim Baylan
Skolbibliotek

2004/05:1565 av *Christer Nylander* (fp) till statsrådet Ibrahim Baylan
Arbetsmiljön i skolan

2004/05:1566 av *Karin Enström* (m) till statsrådet Ulrica Messing
Trafiken och utsläppen

2004/05:1567 av *Carl-Erik Skårman* (m) till statsrådet Ulrica Messing
Trafikplanering i Mälardalen

2004/05:1568 av *Karin Enström* (m) till statsrådet Lena Sommestad
Dålig luft i Stockholms innerstad

den 3 maj

2004/05:1569 av *Karin Enström* (m) till statsrådet Ylva Johansson
Stopplagens konsekvenser

2004/05:1570 av *Karin Enström* (m) till statsrådet Ylva Johansson
Konsekvenser av stopplagen
2004/05:1571 av *Solveig Hellquist* (fp) till statsrådet Morgan Johansson
Hemlöshet
2004/05:1572 av *Ulf Holm* (mp) till justitieminister Thomas Bodström
Hatbrott riktade mot HBT-personer

den 4 maj

2004/05:1573 av *Henrik von Sydow* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Tryckfrihetsförordningens ställning
2004/05:1574 av *Martin Andreasson* (fp) till justitieminister Thomas Bodström
Förfalskade konkursansökningar
2004/05:1575 av *Martin Andreasson* (fp) till justitieminister Thomas Bodström
Partnerskapslagen och 1931 års nordiska familjerättsliga konvention
2004/05:1576 av *Kaj Nordquist* (s) till näringsminister Thomas Östros
EU-bidrag till små företag och organisationer
2004/05:1577 av *Henrik Westman* (m) till finansminister Pär Nuder
Skatteutjämningen
2004/05:1578 av *Martin Andreasson* (fp) till statsrådet Barbro Holmberg
Förföljelse på grund av sexuell läggning eller könstillhörighet som asylskäl
2004/05:1579 av *Gustav Fridolin* (mp) till statsrådet Barbro Holmberg
Irakiernas situation efter avslag på asylansökan
2004/05:1580 av *Kaj Nordquist* (s) till statsrådet Sven-Erik Österberg
Antidiskrimineringsklausuler vid offentlig upphandling
2004/05:1581 av *Kaj Nordquist* (s) till statsrådet Ylva Johansson
Läkemedelsinformation för synskadade

den 6 maj

2004/05:1582 av *Cecilia Wigström* (fp) till justitieminister Thomas Bodström
Kampen mot människohandel
2004/05:1583 av *Johan Linander* (c) till justitieminister Thomas Bodström
Särskilda beredskapspolisen
2004/05:1584 av *Cecilia Wigström* (fp) till utrikesminister Laila Freivalds
Taiwan och WHO
2004/05:1585 av *Cecilia Wigström* (fp) till utrikesminister Laila Freivalds
Pressfrihet
2004/05:1586 av *Cecilia Wikström* (fp) till utbildnings- och kulturminister Leif Pagrotsky
Dramatens hyra

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 10 maj.

18 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 3 maj

2004/05:1487 av *Michael Hagberg* (s) till finansminister Pär Nuder
Svartekonomi inom tjänstesektorn

2004/05:1502 av *Henrik von Sydow* (m) till statsminister Göran Persson
Övergångsregler

2004/05:1514 av *Guðrun Schyman* (-) till statsrådet Ulrica Messing
Anställda kvinnor inom Posten

2004/05:1520 av *Harald Nordlund* (fp) till samhällsbyggnadsminister
Mona Sahlin
Fri energiproduktion

den 4 maj

2004/05:1488 av *Inger René* (m) till statsrådet Ulrica Messing
Finansiering av E 6:an

2004/05:1489 av *Birgitta Ohlsson* (fp) till justitieminister Thomas Bodström
Stöd till misshandlade kvinnor med psykiskt funktionshinder

2004/05:1490 av *Carina Moberg* (s) till statsrådet Ulrica Messing
Omprioriteringar av vägprojekt

2004/05:1491 av *Elina Linna* (v) till statsrådet Ylva Johansson
Estetisk kirurgi utan medicinsk indikation

2004/05:1493 av *Kerstin Kristiansson Karlstedt* (s) till statsrådet Ulrica Messing
Nedläggning av civilpliktsutbildning i Sandö

2004/05:1494 av *Anita Sidén* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Minderåriga flickors besök på slutna anstalter

2004/05:1497 av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till statsrådet Ulrica Messing
Räddningshelikoptrar i Stockholmsregionen sommaren 2005

2004/05:1498 av andre vice talman *Kerstin Heinemann* (fp) till statsrådet Ylva Johansson
Psykiatrisatsningen

2004/05:1499 av *Torsten Lindström* (kd) till samhällsbyggnadsminister
Mona Sahlin
Offentliga toaletter för handikappade

2004/05:1500 av *Guðrun Schyman* (-) till justitieminister Thomas Bodström
Spetskompetens vid hedersrelaterat våld

2004/05:1501 av *Henrik S Järrel* (m) till utbildnings- och kulturminister Leif Pagrotsky
Dubbla lojaliteter i Digital-tv-kommissionen

2004/05:1503 av *Ewa Björling* (m) till statsminister Göran Persson
Strategi mot terrorism

2004/05:1504 av *Ulf Sjösten* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Översyn av regler och straffskalor för cannabisinnehav

2004/05:1505 av *Ewa Björling* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Strategi mot terrorism

2004/05:1509 av *Ewa Björling* (m) till utbildnings- och kulturminister Leif Pagrotsky
Strategi mot terrorism

2004/05:1510 av *Henrik von Sydow* (m) till samhällsbyggnadsminister Mona Sahlin
Konkurrens mellan olika energislag

2004/05:1511 av *Harald Nordlund* (fp) till samhällsbyggnadsminister Mona Sahlin
Stöd till biogasproduktion

2004/05:1512 av *Stefan Wikén* (s) till statsrådet Ulrica Messing
Centrum för biokomposit i Bräcke

2004/05:1513 av *Sten Tolgfors* (m) till statsrådet Ulrica Messing
Trafiksäkerhetsinsatser på E 18/E 20 mellan Örebro och Arboga

2004/05:1519 av *Anita Sidén* (m) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist
Insmuggling av smittobärande husdjur

2004/05:1521 av *Johan Linander* (c) till näringsminister Thomas Östros
Telia och bredband

2004/05:1522 av *Karin Thorborg* (v) till näringsminister Thomas Östros
Framtiden för kvinnorna i Svensk Kassaservice

2004/05:1525 av *Johnny Gylling* (kd) till statsrådet Ulrica Messing
Banverkets upprivning av spår

2004/05:1526 av *Owe Hellberg* (v) till statsrådet Ulrica Messing
Stöd till södra Norrlandskusten

2004/05:1527 av *Sten Tolgfors* (m) till statsrådet Morgan Johansson
Stöd till arbete mot ätstörningar i Örebro

2004/05:1528 av *Lennart Gustavsson* (v) till statsrådet Ibrahim Baylan
Skolsponsring och Myndigheten för skolutveckling

2004/05:1529 av *Anita Sidén* (m) till statsrådet Ibrahim Baylan
Hörselskadade i skolan

2004/05:1530 av *Marie Wahlgren* (fp) till statsrådet Ibrahim Baylan
Hörselskadade barns rätt till undervisning

2004/05:1531 av *Birgitta Ohlsson* (fp) till statsrådet Carin Jämtin
Svält i Niger

2004/05:1532 av *Göran Norlander* (s) till justitieminister Thomas Bodström
Kriminalvårdens utbyggnadsplaner

2004/05:1533 av *Carl-Erik Skårman* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Säkrare förortsmiljö i Stockholm
2004/05:1534 av *Lars Ångström* (mp) till justitieminister Thomas Bodström
FN:s barnrättskommittés kritik mot Sverige
2004/05:1535 av *Lars Gustafsson* (kd) till justitieminister Thomas Bodström
Häkte i Halland
2004/05:1536 av *Ulf Sjösten* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Ekonomisk brottslighet
2004/05:1539 av *Lars Ångström* (mp) till socialminister Berit Andnor
FN:s barnrättskommittés kritik mot Sverige
2004/05:1540 av *Ingegerd Saarinen* (mp) till statsrådet Lena Sommestad
Uranprospektering
2004/05:1541 av *Lars-Ivar Ericson* (c) till statsrådet Ylva Johansson
Vårdpersonalens kunskap om organdonationer
2004/05:1542 av *Ulf Sjösten* (m) till statsrådet Morgan Johansson
Sprutbytesprogram
2004/05:1543 av *Lars Ångström* (mp) till statsrådet Ibrahim Baylan
FN:s barnrättskommittés kritik mot Sverige
2004/05:1544 av *Ulf Sjösten* (m) till statsrådet Barbro Holmberg
Apatiska barn
2004/05:1545 av *Lars Ångström* (mp) till statsrådet Barbro Holmberg
FN:s barnrättskommittés kritik mot Sverige
2004/05:1546 av *Carl-Erik Skårman* (m) till statsrådet Ulrica Messing
Trafikförhållanden och bostadsbyggandet
2004/05:1547 av *Ulla Hoffmann* (v) till statsrådet Sven-Erik Österberg
Ändrade regler för Sjunde AP-fonden
2004/05:1548 av *Krister Örnfjäder* (s) till justitieminister Thomas Bodström
Tingsrätternas nya organisation
2004/05:1550 av *Birgitta Ohlsson* (fp) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist
Regler för införsel av primater
2004/05:1551 av *Jeppie Johnsson* (m) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist
Den så kallade fyratimmarsregeln för yrkesfiskare
2004/05:1552 av *Torkild Strandberg* (fp) till statsrådet Morgan Johansson
Narkotikaklassificeringen av ketamin

den 9 maj

2004/05:1492 av *Eva Flyborg* (fp) till försvarsminister Leni Björklund
Sexuella trakasserier i Försvarsmakten
2004/05:1496 av *Eva Flyborg* (fp) till statsrådet Jens Orback
Sexuella trakasserier i Försvarsmakten

2004/05:1507 av *Ulf Sjösten* (m) till försvarsminister Leni Björklund
Sexuella trakasserier inom Försvarsmakten

2004/05:1518 av *Viviann Gerdin* (c) till finansminister Pär Nuder
Kvarstående gränshinder

Prot. 2004/05:116

9 maj

Svar inkomna den 3 och 4 maj redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 10 maj.

Svar inkomna den 9 maj redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 17 maj.

19 § Kammaren åtskildes kl. 15.02.

Förhandlingarna leddes
av tredje vice talmannen från sammanträdets början till och med 9 §
anf. 39 (delvis) och
av förste vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

CHARLOTTE RYDELL

/Monica Gustafson

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Anmälan om kompletteringsval till utrikesutskottet.....	1
3 § Meddelande om frågestund	1
4 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
5 § Svar på interpellation 2004/05:542 om kommunala bostadsbolags villabyggande.....	3
Anf. 1 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s).....	3
Anf. 2 RAGNWI MARCELIND (kd).....	3
Anf. 3 NINA LUNDSTRÖM (fp).....	4
Anf. 4 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s).....	5
Anf. 5 RAGNWI MARCELIND (kd).....	6
Anf. 6 NINA LUNDSTRÖM (fp).....	7
Anf. 7 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s).....	8
Anf. 8 RAGNWI MARCELIND (kd).....	8
6 § Svar på interpellation 2004/05:518 om fakultetsanslag till Linköpings universitet.....	9
Anf. 9 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s).....	9
Anf. 10 YVONNE ANDERSSON (kd)	10
Anf. 11 STAFFAN DANIELSSON (c)	11
Anf. 12 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s).....	11
Anf. 13 YVONNE ANDERSSON (kd)	12
Anf. 14 STAFFAN DANIELSSON (c)	13
Anf. 15 ANNA LINDGREN (m).....	14
Anf. 16 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s).....	14
Anf. 17 YVONNE ANDERSSON (kd)	15
7 § Svar på interpellation 2004/05:535 om konstnärliga högskoleutbildningar	16
Anf. 18 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s).....	16
Anf. 19 LENA ADELSON LILJEROTH (m).....	17
Anf. 20 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s).....	18
Anf. 21 LENA ADELSON LILJEROTH (m).....	19
Anf. 22 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s).....	20
Anf. 23 LENA ADELSON LILJEROTH (m).....	20
Anf. 24 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s).....	21
8 § Svar på interpellation 2004/05:543 om länsmusiken	21
Anf. 25 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s).....	21
Anf. 26 ANNA LINDGREN (m).....	22

Anf. 27 YVONNE ANDERSSON (kd).....	23
Anf. 28 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s).....	24
Anf. 29 ANNA LINDGREN (m)	25
Anf. 30 YVONNE ANDERSSON (kd).....	26
Anf. 31 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s).....	26
Anf. 32 ANNA LINDGREN (m)	28
Anf. 33 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s).....	28
9 § Svar på interpellation 2004/05:548 om taltjänst	29
Anf. 34 Socialminister BERIT ANDNOR (s)	29
Anf. 35 ELINA LINNA (v).....	29
Anf. 36 Socialminister BERIT ANDNOR (s)	30
Anf. 37 ELINA LINNA (v).....	31
Anf. 38 Socialminister BERIT ANDNOR (s)	32
Anf. 39 ELINA LINNA (v).....	32
10 § Svar på interpellation 2004/05:515 om Sveriges företagsskatt	33
Anf. 40 Finansminister PÄR NUDER (s).....	33
Anf. 41 CARL B HAMILTON (fp)	34
Anf. 42 Finansminister PÄR NUDER (s).....	35
Anf. 43 CARL B HAMILTON (fp)	36
Anf. 44 Finansminister PÄR NUDER (s).....	37
Anf. 45 CARL B HAMILTON (fp)	38
11 § Svar på interpellation 2004/05:534 om Östergötland som försökslän för hushållsnära tjänster.....	38
Anf. 46 Finansminister PÄR NUDER (s).....	38
Anf. 47 LINNÉA DARELL (fp)	39
Anf. 48 Finansminister PÄR NUDER (s).....	40
Anf. 49 LINNÉA DARELL (fp)	41
Anf. 50 Finansminister PÄR NUDER (s).....	42
Anf. 51 LINNÉA DARELL (fp)	43
12 § Svar på interpellation 2004/05:539 om jämställdheten och sexuella trakasserier inom försvaret	43
Anf. 52 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s)	43
Anf. 53 HELI BERG (fp)	45
Anf. 54 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s)	46
Anf. 55 HELI BERG (fp)	46
Anf. 56 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s)	47
Anf. 57 HELI BERG (fp)	48
Anf. 58 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s)	48
13 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen	49
14 § Hänvisning av ärenden till utskott	49
15 § Bordläggning.....	49
16 § Anmälan om interpellationer.....	51
17 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	52

Prot. 2004/05:116	18 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	54
<u>9 maj</u>	19 § Kammaren åtskildes kl. 15.02.	57

